

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

Program de studii universitare de licență: Drept

**Forma de învățământ: învățământ cu frecvență redusă / învățământ la
distanță**

Suport de curs pentru disciplina:

DREPT PENAL GENERAL 2

Titular de disciplină:

Lector univ. dr. Cleopatra DRIMER

București
2023-2024

CUPRINS

Introducere...6

- a. Date privind titularul de disciplină
- b. Date despre disciplină
- c. Obiectivele disciplinei
- d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului
- e. Resurse și mijloace de lucru
- f. Structura cursului
- g. Cerințe preliminare
- h. Durata medie de studiu individual
- i. Evaluarea

Capitolul 1. Unitatea de infracțiune...11

- 1.1. Introducere
- 1.2. Conținut
- 1.3. Rezumat **Error! Bookmark not defined.**
- 1.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor
- 1.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 2. Pluralitatea de infracțiuni (I)...17

- 2.1. Introducere
- 2.2. Conținut
- 2.3. Rezumat
- 2.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor
- 2.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 3. **Pluralitatea de infracțiuni (II)**...22

- 3.1. Introducere
- 3.2. Conținut
- 3.3. Rezumat
- 3.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor
- 3.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 4. **Pedepsele în legea penală (I)**...27

- 4.1. Introducere
- 4.2. Conținut
- 4.3. Rezumat
- 4.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor
- 4.5. Bibliografie recomandată
- 4.6. Teme de control

Capitolul 5. **Pedepsele în legea penală (II)**...32

- 5.1. Introducere
- 5.2. Conținut
- 5.3. Rezumat
- 5.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor
- 5.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 6. **Pedepsele în legea penală (III)**...37

- 6.1. Introducere
- 6.2. Conținut

6.3. Rezumat

6.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

6.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 7. **Individualizarea pedepselor...45**

7.1. Introducere

7.2. Conținut

7.3. Rezumat

7.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

7.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 8. **Măsurile de siguranță (I)...50**

8.1. Introducere

8.2. Conținut

8.3. Rezumat

8.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

8.5. Bibliografie recomandată

8.6. Teme de control

Capitolul 9. **Măsurile de siguranță (II)...55**

9.1. Introducere

9.2. Conținut

9.3. Rezumat

9.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

9.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 10. **Sanctiuni aplicabile infractorilor minori...59**

10.1. Introducere

10.2. Conținut

10.3. Rezumat

10.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

10.5. Bibliografie recomandată

10.6. Teme de control **Error! Bookmark not defined.**

Error! Bookmark not defined. Capitolul 11. **Răspunderea penală a persoanei fizice și a persoanei juridice ...66**

11.1. Introducere

11.2. Conținut

11.3. Rezumat

11.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

11.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 12. **Cauzele care înlătură răspunderea penală ...69**

12.1. Introducere

12.2. Conținut

12.3. Rezumat

12.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

12.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 13. **Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei...75**

13.1. Introducere

13.2. Conținut

13.3. Rezumat

13.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

13.5. Bibliografie recomandată

Capitolul 14. **Cauzele care înlătură consecințele condamnării...80**

14.1. Introducere

14.2. Conținut

14.3. Rezumat

14.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

14.5. Bibliografie recomandată

14.6. Teme de control

INTRODUCERE

Suportul de curs al disciplinei *Drept penal - Partea generală* este destinat, în principal, studenților Facultății de Drept din cadrul Universității Ecologice din București – forma de învățământ cu frecvență redusă (IFR)/la distanță (ID), dar poate constitui material de studiu și pentru cursanții care urmează forma de învățământ cu frecvență (IF).

În consecință, a fost considerată oportună o abordare sintetică a materiei, sistematizată și concisă, care să permită dobândirea de către studenți a noțiunilor și elementelor fundamentale aparținând acestui domeniu, în același timp urmărindu-se însușirea unui mod de gândire logico-juridic corect, necesar înțelegerii și aplicării reglementărilor aferente în practică.

Parcursul și însușirea cunoștințelor prezentate în acest curs reprezintă fundamentul studiului viitor al unor discipline cum ar fi: dreptul penal – partea specială, dreptul procesual penal, criminalistica, medicina legală.

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Cleopatra DRIMER
E-mail:	cleopatra.drimer@ueb.education

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	II
Semestrul:	2

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	▲ Dobândirea cunoștințelor fundamentale din domeniul științelor penale ▲ Însușirea unui mod de gândire logico-juridic corect
-----------------------------------	---

Obiectivele specifice	▲ Cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei, atât a normelor de incriminare cât și a jurisprudenței relevante cu privire la aplicarea acestora ▲ Analiza evoluției legislative și a jurisprudenței în materie penală ▲ Cultivarea unor abilități de interpretare contextuală prin abordarea multidisciplinară a soluționării unor spețe din jurisprudența penală și utilizarea în acest sens și a cunoștințelor de drept penal comparat.
-----------------------	--

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	▲ cunoașterea, înțelegerea și utilizarea limbajului specific, a conceptelor și teoriilor părții generale a dreptului penal ▲ utilizarea adecvată a limbajului juridic penal în cadrul unei dezbateri pe temă dată ▲ utilizarea conceptelor și teoriilor dreptului penal pentru explicarea și interpretarea textelor de lege ▲ identificarea, selectarea și aplicarea prevederilor legale într-un context determinat, pentru rezolvarea unei probleme concrete ▲ realizarea studiului juridic și distingerea între prevederile relevante față de cele irelevante care au incidență în rezolvarea unor situații specifice
Competențe transversale	▲ realizarea în mod eficient și responsabil, în condiții de relativă autonomie și sub asistență de specialitate, a sarcinilor profesionale ▲ dezvoltarea profesională continuă prin utilizarea în mod eficient a resurselor de comunicare și a surselor de informare și formare profesională ▲ Însușirea și aplicarea tehnicii lucrului în echipă, inclusiv prin participarea la procesele simulate organizate de către facultate

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică, vă sugerăm să efectuați toate testele de evaluare, astfel încât rezultatul pregătirii dumneavoastră să fie cât mai obiectiv. De asemenea, ar fi indicat să

vă alcătuiți propriile dumneavoastră planuri și scheme, acestea ajutându-vă la o mai bună sistematizare a cunoștințelor dobândite.

Fiecare curs debutează cu prezentarea obiectivelor pe care trebuie să le atingeți – din punctul de vedere al nivelului de cunoștințe – prin studierea temei respective. Vă recomandăm să le citiți cu atenție și apoi, la sfârșitul cursului, să le revedeți pentru a verifica dacă le-ați atins în întregime.

Testele de evaluare prezente la sfârșitul fiecărui curs vă vor ajuta să verificați modalitatea specifică de învățare și să vă îmbunătățiți cunoștințele. Timpul recomandat rezolvării testelor este de 30 de minute. Rezolvați testele numai după studierea în întregime a unui curs și nu vă uitați la răspunsuri decât după rezolvarea testului și numai dacă nu reușiți să găsiți răspunsul prin recitirea cursului.

La fiecare curs există indicată o bibliografie selectivă pe care vă sfătuim să o parcurgeți.

f. Structura cursului

Cursul de *Drept penal – partea generală 1* este alcătuit din 14 capitole (fiecare capitol fiind aferent unei **unități de învățare**):

Capitolul 1: Unitatea de infracțiune

Capitolul 2: Pluralitatea de infracțiuni (I)

Capitolul 3: Pluralitatea de infracțiuni (II)

Capitolul 4: Pedepsele în legea penală (I)

Capitolul 5: Pedepsele în legea penală (II)

Capitolul 6: Pedepsele în legea penală (III)

Capitolul 7: Individualizarea pedepselor

Capitolul 8: Măsurile de siguranță (I)

Capitolul 9: Măsurile de siguranță (II)

Capitolul 10: Sancțiuni aplicabile infractorilor minori

Capitolul 11: Răspunderea penală a persoanei fizice și a persoanei juridice

Capitolul 12: Cauzele care înlătură răspunderea penală

Capitolul 13: Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei

Capitolul 14: Cauzele care înlătură consecințele condamnării

Capitolul 13: Săvârșirea infracțiunii prin cooperarea mai multor persoane (I)

Capitolul 14: Săvârșirea infracțiunii prin cooperarea mai multor persoane (II)

La sfârșitul fiecărui capitol beneficiați de modele de teste de autoevaluare care vă vor ajuta să stabiliți singuri ritmul de învățare și necesitățile proprii de repetare a unor teme.

Totodată, sunt formulate **3 teme de control**, în vederea evaluării pe parcurs, astfel:

Tema 1 – Capitolul 4: „Realizați un referat de maximum 5 pagini în care să tratați sistemul sancțiunilor de drept penal.”;

Tema 2 – Capitolul 8: „Realizați un referat de maximum 5 pagini în care să analizați necesitatea existenței măsurilor de siguranță în dreptul penal”;

Tema 3 – Capitolul 10: „Realizați un referat de maximum 5 pagini în care să dezvoltați una dintre măsurile educative aplicabile minorilor infractori”.

Temele de control se prezintă de către fiecare student, iar rezultatele acestei evaluări se comunică de către cadrul didactic în mod direct și nemijlocit studenților.

Cursul de *Drept penal - Partea generală* poate fi studiat potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate aborda și în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor capitolelor și efectuarea testelor prezentate.

g. Cerințe preliminare

Pentru o mai bună înțelegere a materiei, este necesară coroborarea cunoștințelor dobândite în cadrul acestei discipline cu cele acumulate la *Teoria generală a dreptului*, având în vedere că disciplina se studiază în anul II, semestrul 1.

h. Durata medie de studiu individual

Durata medie de învățare estimăm a fi de aproximativ 28 de ore, iar pentru examen ar fi necesar un studiu de o săptămână.

Studierea fiecărui capitol necesită un efort estimat în medie la 2 ore, astfel încât să se fixeze temeinic cunoștințele specifice acestui domeniu.

i. Evaluarea

La încheierea studierii cursului, este obligatorie realizarea celor trei teme de control.

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Forma de evaluare (E-examen, C-colocviu/test final, LP-lucrări de control)		E
Stabilirea notei finale (procentaje)	- evaluarea finală	50%
	- activități aplicative /laborator/lucrări practice/proiect etc.	20%
	- teste pe parcursul semestrului	20%
	- teme de control	10%

Capitolul 1.

UNITATEA DE INFRAȚIUNE

1.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *Noțiuni privind unitatea infracțională și pluralitatea de infracțiuni* *Unitatea de infracțiune și felurile acesteia*

Obiectivele urmărite sunt

- *Aprofundarea cunoștințelor cu privire la noțiunile de unitate infracțională și pluralitatea de infracțiuni;*
- *Analizarea și însușirea reglementărilor legii penale privind activitatea infracțională formată dintr-o singură acțiune sau inacțiune ori din mai multe acțiuni sau inacțiuni care decurg din natura faptei sau din voința legiuitorului, săvârșită de o singură persoană pe baza aceleiași rezoluții infracționale și care întrunește conținutul unei singure infracțiuni.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

1.2. Conținut

Preliminarii privind unitatea și pluralitatea de infracțiuni

Noțiuni privind unitatea infracțională și pluralitatea de infracțiuni

Situațiile în care prezintă interes existența unității sau a pluralității de infracțiuni apar în condițiile în care există un complex de acte sau activități săvârșite de aceeași persoană. Astfel, va exista o unitate de infracțiune sau o pluralitate de infracțiuni.

- a) **Unitatea de infracțiune** are loc ori de câte ori un complex de date de fapt poate fi încadrat, în ansamblul său, în conținutul incriminării unei singure infracțiuni;
- b) **Pluralitatea de infracțiuni** are loc în cazurile în care, dintr-un complex de date de fapt, se pot extrage condițiunile necesare pentru existența mai multor infracțiuni.

Necesitatea distincției între unitatea de infracțiune și pluralitatea de infracțiuni

Necesitatea distincției între unitatea de infracțiune și pluralitatea de infracțiuni este determinată de gradul de pericol social diferit pe care îl prezintă autorul. Încadrarea faptei comise de acesta în conținutul unei singure infracțiuni sau în conținuturile mai multor infracțiuni având repercusiuni asupra calificării faptei, a răspunderii penale a infractorului, asupra individualizării și aplicării pedepsei, a curgerii termenului de prescripție ș.a.

Unitatea de infracțiune și felurile acesteia

Noțiunea de unitate de infracțiune

Legea penală nu definește și nu clasifică formele unității de infracțiune, dar știința dreptului penal, potrivit unei opinii, definește *unitatea de infracțiune* ca fiind *situația în care făptuitorul realizează prin activitatea sa conținutul unei singure norme de incriminare*.

Există, deci, unitate de infracțiune ori de câte ori un fapt, în complexul împrejurărilor în care este săvârșit, este incriminat de lege ca o singură infracțiune.

Formele unității de infracțiune

Unitatea de infracțiune este de două feluri: una datorată stării de fapt, care ține de natura infracțiunii numită unitate naturală de infracțiune, și alta datorată voinței legiuitorului, creată de legea penală, numită unitate legală de infracțiune:

- a) *Unitatea naturală de infracțiune* rezultă din unitatea acțiunii sau inacțiunii care constituie elementul material al infracțiunii;
- b) *Unitatea legală de infracțiune* este o creație a legiuitorului care, din necesitate practică, a elaborat conținutul unor incriminări prin absorbție în același conținut a unor acte sau acțiuni care ar fi putut constitui incriminări distincte.

Unitatea naturală de infracțiune și formele sale

Putem defini unitatea naturală de infracțiune ca fiind o formă de unitate infracțională determinată de unitatea acțiunii sau inacțiunii constituită dintr-un act sau mai multe acte, de unicitatea rezultatului care are la bază o singură formă de vinovăție prevăzută de lege.

În funcție de natura acțiunii sau inacțiunii, care formează elementul material al infracțiunii, distingem trei forme ale unității naturale de infracțiune, și anume: infracțiunea simplă, infracțiunea continuă și infracțiunea deviată:

- a) *Infracțiunea simplă* este o formă a unității naturale de infracțiune care presupune o singură rezoluție infracțională, o singură acțiune sau inacțiune, o singură urmare socialmente periculoasă;
- b) *Infracțiunea continuă* este o formă a unității naturale de infracțiune caracterizată de posibilitatea prelungirii în timp a acțiunii sau inacțiunii care constituie elementul material al laturii obiective, prin voința autorului, și după momentul consumării până la momentul epuizării când are loc practic încetarea activității infracționale - ca urmare a voinței făptuitorului ori a intervenției autorităților sau a altei persoane; pot fi *permanente* – când desfășurarea acțiunii se realizează fără întreruperi și fără intervenția făptuitorului pentru a prelungi activitatea infracțională (ex. lipsirea de libertate în mod ilegal, furtul de energie electrică), sau *succesive* – când activitatea infracțională este susceptibilă de întreruperi determinate de natura activității infracționale (port ilegal de armă sau de uniformă – întrerupt în timpul nopții);
- c) *Infracțiunea deviată* este o formă a unității naturale de infracțiune în care autorul intenționează să săvârșească o infracțiune îndreptată împotriva unei anumite persoane sau având în vedere un anumit obiect dar, prin devierea acțiunii determinată de schimbarea poziției victimei, eroarea asupra identității acesteia sau manipularea greșită a instrumentelor intervine schimbarea destinatarului activității infracționale, respectiv este prejudiciată o altă persoană sau este îndreptată acțiunea împotriva unui alt obiect.

Unitatea legală de infracțiune și formele sale

Potrivit unor opinii din doctrină, putem defini *unitatea legală de infracțiune* ca fiind acea formă de unitate infracțională în care activitatea desfășurată de făptuitor, deși are aparența că

întrunește trăsăturile unei pluralități de conținuturi de incriminare, prin voința legiuitorului, este socotită că reprezintă o infracțiune unică. De asemenea, în cadrul infracțiunilor al căror conținut complex se realizează nu printr-o singură acțiune sau inacțiune, ci prin mai multe activități, fiecare din ele putând constitui o infracțiune, dar care în îmbinarea lor sunt considerate de legea penală drept o singură infracțiune.

Se pot distinge patru forme de unitate legală infracțională și anume: continuată, complexă, de obicei și progresivă.

- a) *Infracțiunea continuată* este o formă a unității legale de infracțiune în care o persoană săvârșește, la intervale diferite de timp dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni (art. 35 alin. (1) C.pen.). Remarcăm în cazul acestui tip de infracțiune existența a două momente distincte respectiv *momentul consumării infracțiunii*, moment în care sunt întrunite condițiile cerute de lege pentru existența infracțiunii continuate, și *momentul epuizării infracțiunii*, moment în care este săvârșită ultima acțiune sau inacțiune din conținutul infracțiunii. Infracțiunea continuată este comisă cu intenție și se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită al cărei maxim poate fi majorat cu cel mult 3 ani (dacă pedeapsa aplicată este închisoarea) sau cel mult o treime (în cazul amenzii) (art. 36 alin. (1) C.pen.);
- b) *Infracțiunea complexă* este o formă a unității legale de infracțiune în conținutul căreia intră, ca element sau ca circumstanță agravantă, o acțiune sau inacțiune care constituie, prin ea însăși, o faptă prevăzută de legea penală (art. 35 alin. (2) C.pen.). Această infracțiune poate avea o formă tip sau de bază și o formă calificată sau agravată. Infracțiunea complexă se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune (art. 36 alin. (2) C.pen.);
- c) *Infracțiunea progresivă* este o formă a unității legale de infracțiune caracterizată de apariția, după atingerea momentului de consumare a infracțiunii propriu-zise, a unor amplificări ale rezultatului faptei apărute fără nici o intervenție a făptuitorului și corespunzătoare unei infracțiuni mai grave sau unei variante normative agravate ale aceleiași infracțiuni. Remarcăm existența a două modalități distincte, respectiv când amplificarea rezultatului are loc prin natura faptei, fără intervenția unor forțe exterioare, sau când amplificarea rezultatului se produce ca urmare a apariției unor împrejurări fortuite. Dacă s-a aplicat o pedeapsă pentru infracțiunea corespunzătoare unui anumit rezultat, iar acesta se amplifică, se va stabili o pedeapsă pentru infracțiunea corespunzătoare noului rezultat.

- d) *Infracțiunea de obicei* este o formă a unității legale de infracțiune care se săvârșește prin repetarea actelor materiale incriminate de un număr suficient de mare pentru a fi considerată o activitate de obicei, din obișnuință, sau care poate fi privită ca îndeletnicire (ex. exploatarea cerșetoriei, hărțuirea ș.a.). Remarcăm, și în cazul acestei infracțiuni, existența unui *moment de consumare*, realizat când actele materiale s-au succedat de un număr suficient de ori pentru a constitui element material al infracțiunii de obicei, dar și a unui *moment de epuizare*, determinat de săvârșirea ultimului act.

1.3. Rezumat

Unitatea de infracțiune este definită ca fiind *situația în care făptuitorul realizează prin activitatea sa conținutul unei singure norme de incriminare*.

Formele unității de infracțiune:

Unitatea naturală de infracțiune- formă de unitate infracțională determinată de unitatea acțiunii sau inacțiunii constituită dintr-un act sau mai multe acte, de unicitatea rezultatului care are la bază o singură formă de vinovăție prevăzută de lege

- *Infracțiunea simplă*
- *Infracțiunea continuă*
- *Infracțiunea deviată*

Unitatea legală de infracțiune- formă de unitate infracțională în care activitatea desfășurată de făptuitor, deși are aparența că întrunește trăsăturile unei pluralități de conținuturi de incriminare, prin voința legiuitorului, este socotită că reprezintă o infracțiune unică

- *Infracțiunea continuată*
- *Infracțiunea complexă*
- *Infracțiunea progresivă*
- *Infracțiunea de obicei*

1.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Forme ale unității legale de infracțiune sunt:

- a. infracțiunea complexă, infracțiunea continuată, infracțiunea deviată;
- b. infracțiunea continuă, infracțiunea continuată, infracțiunea progresivă;
- c. infracțiunea complexă, infracțiunea progresivă, infracțiunea de obicei.

2. Infracțiunea continuată poate fi comisă:

- a. cu intenție;
- b. cu praeterintenție;
- c. din culpă.

1.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 2.

PLURALITATEA DE INFRAȚIUNI (I)

2.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *noțiunea de pluralitate de infracțiuni și concursul de infracțiuni cu formele sale*.

Obiectiv:

Analizarea și însușirea reglementărilor legii penale privind activitatea infracțională când o persoană săvârșește, deodată sau succesiv, mai multe infracțiuni, forma concursului de infracțiuni

2.2. Conținut

Pluralitatea de infracțiuni

Noțiunea de pluralitate de infracțiuni

Prin *pluralitate de infracțiuni* se înțelege situația în care o persoană a săvârșit două sau mai multe infracțiuni înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele (concurs de infracțiuni) sau a săvârșit o nouă infracțiune după ce a fost condamnată definitiv pentru alte infracțiuni comise anterior (recidivă).

Deci, pluralitatea de infracțiuni presupune o legătură personală între două sau mai multe infracțiuni, în sensul că acestea trebuie săvârșite de aceeași persoană, fapt ce nu trebuie confundat cu participația penală, adică cu săvârșirea unei infracțiuni de mai multe persoane, când există pluralitate de infractori.

Formele pluralității de infracțiuni

În doctrină s-a evidențiat faptul că, pentru a evita anumite erori posibile în calificarea infracțiunilor săvârșite, este necesar să se facă deosebirea între pluralitatea aparentă de infracțiuni și pluralitatea reală de infracțiuni.

- a) *pluralitate aparentă de infracțiuni* există când o persoană săvârșește o faptă care prezintă pericol social, este prevăzută de legea penală, și care sub aspectul laturii obiective pare că întrunește conținutul material al mai multor infracțiuni, dar în realitate ea constituie o singură infracțiune (ex. infracțiunile complexe sau cele continuate)
- b) *pluralitate reală de infracțiuni* există când o persoană săvârșește, deodată sau succesiv, mai multe infracțiuni; Codul penal distinge în această categorie existența a trei forme, respectiv *concursul de infracțiuni*, *recidiva*, și *pluralitatea intermediară*.

Concursul de infracțiuni

Potrivit legii penale și a celor stabilite în doctrină, *concursul de infracțiuni* este determinat de săvârșirea, de către aceeași persoană, a două sau mai multor infracțiuni mai înainte de a fi intervenit o condamnare definitivă pentru vreuna din ele și numai dacă acestea sunt susceptibile de a fi supuse judecății.

Din cele expuse rezultă că pentru existența concursului de infracțiuni se cer întrunite următoarele condiții:

- să fie săvârșite două sau mai multe infracțiuni;
- infracțiunile să fie săvârșite de același făptuitor;
- infracțiunile să fie săvârșite înainte de a interveni o condamnare definitivă pentru vreuna din ele;
- infracțiunile săvârșite sau cel puțin două dintre ele să poată fi supuse judecății.

Formele concursului de infracțiuni sunt:

- a) *concursul real de infracțiuni* există ori de câte ori două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin două sau mai multe acțiuni sau inacțiuni, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele (art. 38 alin. (1) C.pen.);
- b) *concursul formal de infracțiuni* există când o acțiune sau inacțiune, săvârșită de aceeași persoană, datorită împrejurărilor în care a fost comisă și urmărilor pe

care le-a produs întrunește elementele mai multor infracțiuni (art. 38 alin. (2) C.pen.).

În ceea ce privește problema *aplicării pedepsei* în cazul concursului de infracțiuni doctrina cât și anumite legislații penale disting trei sisteme: *sistemul cumulului aritmetic*, *sistemul absorbției* și *sistemul cumulului juridic*.

- a) Sistemul cumulului aritmetic presupune că trebuie să se aplice atâtea pedepse câte fapte concurente sunt și apoi să fie totalizate.
- b) Sistemul absorbției constă în faptul că trebuie să se aplice numai pedeapsa faptului mai grav, celelalte pedepse ale infracțiunilor concurente se vor absorbi de cea mai gravă pedeapsă.
- c) Sistemul cumulului juridic precizează că trebuie să se aplice pedeapsa faptului mai grav căreia i se va acorda un spor pentru celelalte infracțiuni concurente.

Codul penal a consacrat prin dispozițiile art. 39, în principal, sistemul cumulului juridic. Potrivit acestui text, în caz de concurs de infracțiuni se stabilește pedeapsa principală pentru fiecare infracțiune în parte iar pedeapsa aplicată va ține cont de regulile incidente în fiecare caz în parte. Astfel:

- când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiunea pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare sau amendă se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;
- dacă s-au stabilit doar pedepse cu închisoare se aplică pedeapsa cea mai grea căreia i se adaugă un spor reprezentat de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;
- când s-au stabilit doar pedepse cu amendă se aplică pedeapsa cea mai grea căreia i se adaugă un spor reprezentat de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;
- când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoarea și una cu amendă se aplică ambele;
- dacă s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea și mai multe cu amendă vor fi respectate criteriile prezentate anterior la pluralitatea de pedepse de același tip.

Sporurile aplicate pedepselor cu închisoarea nu vor putea depăși limitele stipulate în alin.(2) al art. 39 C.pen.

Prin art. 45 C.pen. s-au instituit și reguli de aplicare a pedepselor complementare, a pedepselor accesorii și a măsurilor de siguranță în caz de concurs de infracțiuni.

În caz de concurs de infracțiuni persoanei juridice i se va aplica regimul amenzii prevăzut de lege pentru persoana fizică (art. 147 C.pen.).

Dacă instanța, în momentul judecării, nu a cunoscut că inculpatul mai săvârșise și alte infracțiuni concurente sau a fost nevoită, datorită unor împrejurări, să le judece separat ori au

existat anumite situații ca judecarea inculpatului pentru infracțiuni concurente să se facă de către instanțe diferite, pentru ca infractorul să nu rămână condamnat definitiv prin hotărâri distincte, la mai multe pedepse care ar contraveni regulilor prevăzute de lege cu privire la aplicarea pedepselor în cazul concursului de infracțiuni Codul penal, prin dispozițiile art. 40, a reglementat instituția contopirii pedepselor.

2.3. Rezumat

Prin *pluralitate de infracțiuni* se înțelege situația în care o persoană a săvârșit două sau mai multe infracțiuni înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele (concurs de infracțiuni) sau a săvârșit o nouă infracțiune după ce a fost condamnată definitiv pentru alte infracțiuni comise anterior (recidivă).

Formele pluralității de infracțiuni:

În doctrină s-a evidențiat faptul că, pentru a evita anumite erori posibile în calificarea infracțiunilor săvârșite, este necesar să se facă deosebirea între pluralitatea aparentă de infracțiuni și pluralitatea reală de infracțiuni.

- a) *pluralitate aparentă de infracțiuni* există când o persoană săvârșește o faptă care prezintă pericol social, este prevăzută de legea penală, și care sub aspectul laturii obiective pare că întrunește conținutul material al mai multor infracțiuni, dar în realitate ea constituie o singură infracțiune (ex. infracțiunile complexe sau cele continuate)
- b) *pluralitate reală de infracțiuni* există când o persoană săvârșește, deodată sau succesiv, mai multe infracțiuni; Codul penal distinge în această categorie existența a trei forme, respectiv *concursul de infracțiuni*, *recidiva*, și *pluralitatea intermediară*.

Concursul de infracțiuni este determinat de săvârșirea, de către aceeași persoană, a două sau mai multor infracțiuni mai înainte de a fi intervenit o condamnare definitivă pentru vreuna din ele și numai dacă acestea sunt susceptibile de a fi supuse judecății.

2.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Concursul de infracțiuni presupune:

- a. săvârșirea, de către două sau mai multe persoane a unei infracțiuni împreună;

- b. săvârșirea, de către aceeași persoană, a două sau mai multor infracțiuni mai înainte de a fi intervenit o condamnare definitivă pentru vreuna din ele și numai dacă acestea sunt susceptibile de a fi supuse judecății;
- c. săvârșirea, de către aceeași persoană, a două sau mai multor infracțiuni mai înainte de a fi intervenit o condamnare definitivă pentru vreuna din ele, indiferent dacă sunt sau nu susceptibile de a fi supuse judecății.

2. Ce se aplică când pentru două infracțiuni concurente instanța a stabilit o pedeapsă cu închisoarea și o pedeapsă cu amenda?

- a. pedeapsa închisorii la care se poate adăuga în parte pedeapsa amenzii;
- b. pedeapsa închisorii;
- c. pedeapsa închisorii la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii.

2.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 3.

PLURALITATEA DE INFRAȚIUNI (II)

3.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *recidiva și pluralitatea intermediară de infracțiuni*.

Obiective:

- *Analizarea și însușirea reglementărilor legii penale privind activitatea infracțională când o persoană săvârșește, deodată sau succesiv, mai multe infracțiuni, forma recidivei;*
- *Însușirea reglementărilor legii penale în situația când ne aflăm în fața unei pluralități de infracțiuni care nu îndeplinesc condițiile niciunei forme a acestei pluralități*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

3.2. Conținut

Recidiva

Spre deosebire de concursul de infracțiuni, unde săvârșirea de către aceeași persoană a două sau mai multe infracțiuni are loc mai înainte ca acea persoană să fi suferit vreo condamnare definitivă, la recidivă săvârșirea de către aceeași persoană a uneia sau mai multor infracțiuni are loc după ce acea persoană fusese definitiv condamnată pentru o altă infracțiune.

Codul penal în vigoare reglementează existența stării de recidivă în mod diferit, funcție de persoana care îndeplinește rolul de subiect activ al infracțiunii, respectiv dacă este o persoană fizică sau o persoană juridică.

Astfel, în cazul persoanei fizice recidiva poate fi definită ca fiind forma pluralității de infracțiuni care există când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa detențiunii pe viață sau la pedeapsa închisorii mai mare de un an pentru săvârșirea unei infracțiuni intenționate și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou, cu intenție sau intenție depășită, o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare (art. 41 alin. (1) C.pen.).

Pentru stabilirea stării de recidivă se ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate dacă fapta este prevăzută și de legea penală română și hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii (art. 41 alin. (2) C.pen.).

Din cele ce preced se observă că recidiva este condiționată, pe de o parte, de existența unei condamnări definitive anterioare a infractorului, iar pe de altă parte, din săvârșirea din nou cu intenție de către acesta a unei noi infracțiuni. Condamnarea definitivă anterioară și infracțiunea săvârșită din nou apar ca elemente constitutive ale stării de recidivă cărora, în teoria dreptului penal, li s-a dat denumirea de termeni ai recidivei, și determină modalitățile acesteia.

Modalitățile recidivei în cazul persoanei fizice sunt recidiva postcondamnatorie și cea postexecutorie:

- a) *Recidiva postcondamnatorie* există când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa detențiunii pe viață ori la pedeapsa închisorii mai mare de un an, ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni intenționate, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau intenție depășită, înainte de începerea executării pedepsei, în timpul executării acesteia sau în stare de evadare, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru a doua infracțiune este detențiunea pe viață ori închisoarea de un an sau mai mare (art. 41 C.pen.);
- b) *Recidiva postexecutorie* există când, după executarea unei pedepse cu închisoare mai mare de un an, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă, ori după îndeplinirea termenului de prescripție a executării unei asemenea pedepse, pentru săvârșirea unei infracțiuni intenționate, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau intenție depășită pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori a închisorii de un an sau mai mare (art. 41 C.pen.).

Codul penal a reglementat în art. 43 și 45 *pedeapsa în caz de recidivă pentru persoana fizică* stabilind modul de contopire a pedepselor dar a lăsat la latitudinea instanței de judecată aplicarea unor sporuri speciale.

În ceea ce privește *modalitățile recidivei în cazul persoanei juridice* sunt prevăzute în art. 146 din actualul Cod penal ca fiind realizate atunci când, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la reabilitare persoana juridică săvârșește, din nou, o infracțiune cu intenție sau intenție depășită.

Limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune în cazul recidivei persoanei juridice se majorează cu jumătate, fără a depăși maximul special al pedepsei amenzii.

Pluralitatea intermediară de infracțiuni

Aspecte generale

Potrivit art. 44 alin. (1) C.pen. *pluralitatea intermediară* există în cazul în care, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca fiind executată, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă, pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni. Altfel spus, ne aflăm în fața unei pluralități de infracțiuni care nu îndeplinește condițiile unui concurs de infracțiuni și nici condițiile unei stări de recidivă postcondamnatorie.

Contopirea pedepselor în cazul pluralității intermediare

Deoarece s-a considerat că, prin specificul său, pluralitatea intermediară este mai aproape de concursul de infracțiuni decât de starea de recidivă și, în mod firesc, regimul sancționator trebuie să fie acela privitor la concursul de infracțiuni, în această situație se va contopi pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită din nou cu pedeapsa anterioară stabilită de instanță.

Și în cazul persoanei juridice, dacă nu sunt întrunite condițiile prevăzute în art. 147 alin. (1) C.pen., pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni.

3.3. Rezumat

În cazul persoanei fizice recidiva poate fi definită ca fiind forma pluralității de infracțiuni care există când după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa detențiunii pe viață sau la pedeapsa închisorii mai mare de un an pentru săvârșirea unei infracțiuni intenționate și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou, cu intenție sau intenție depășită, o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare

Modalitățile recidivei în cazul persoanei fizice sunt recidiva postcondamnatorie și cea postexecutorie.

Modalitățile recidivei în cazul persoanei juridice sunt realizate atunci când, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la reabilitare persoana juridică săvârșește, din nou, o infracțiune cu intenție sau intenție depășită.

Pluralitatea intermediară există în cazul în care, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca fiind executată, cel condamnat săvârșește din nou o infracțiune și nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă, pedeapsa se aplică potrivit regulilor pentru concursul de infracțiuni.

3.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) Primul termen al recidivei poate consta într-o condamnare definitivă :

- a. la pedeapsa închisorii mai mică de 6 luni;
- b. la pedeapsa închisorii mai mică de un an;
- c. la pedeapsa închisorii mai mare de un an sau detenție pe viață.

2) Codul penal român stabilește că pentru a exista starea de recidivă:

- a. infracțiunile săvârșite trebuie să fie de aceeași natură;
- b. infracțiunile săvârșite trebuie să fie de natură diferită;
- c. infracțiunile săvârșite pot fi de aceeași natură sau de natură diferită.

3.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 4.

PEDEPSELE – PRINCIPALELE SANCTIUNI PENALE (I)

4.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *considerații generale privind sancțiunile de drept penal*.

Obiective:

- *Însușirea noțiunii de sancțiune de drept penal ca măsuri de prevenire, represive și de reeducare care se dispun de către instanța de judecată împotriva persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală, precum și stabilirea categoriilor acestor sancțiuni.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

4.2. Conținut

Considerații generale privind sancțiunile de drept penal

a) Noțiunea și caracterele sancțiunii de drept penal

Normele de drept se compun, totdeauna, dintr-un precept și o sancțiune.

Drept urmare, sancțiunea este juridică deoarece este cea care imprimă caracter de obligativitate preceptului, cât și mijlocul prin care se restabilește ordinea de drept care a fost destabilizată prin nerespectarea preceptului.

După cum s-a arătat în doctrină, sancțiunea juridică este orice măsură pe care o normă de drept o statornicește ca o consecință pentru cazul când preceptul său va fi nesocotit.

În raport de ramura de drept căreia îi aparțin, sancțiunile juridice pot fi de drept civil, de drept penal, de drept administrativ etc.

Normele legii penale în realizarea scopului lor se adresează, în primul rând, tuturor persoanelor care au obligația să se conformeze acestor norme, iar în al doilea rând, organelor judiciare care sunt chemate să aplice sancțiunile penale celor care nu au respectat cerințele legii penale.

Față de cei care își conformează conduita dispozițiilor din normele penale se realizează o prevenire generală. În schimb, față de cei care au încălcat dispozițiile acestor norme, sancțiunile vor asigura constrângerea, dar și reeducarea lor, restabilind ordinea de drept.

Astfel, în doctrină se susține că sancțiunile de drept penal reprezintă acele măsuri de constrângere represive și preventive, dar și de reeducare, specifice dreptului penal, care se dispun de către instanța de judecată împotriva persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală, scopul urmărit fiind de restabilire a ordinii de drept încălcate și de prevenire a săvârșirii unor astfel de fapte.

De asemenea, s-a susținut că trăsăturile acestor măsuri constau în faptul că sancțiunile de drept penal sunt prevăzute de legea penală, sunt aflictive, se aplică numai ca urmare a săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, sunt inevitabile și indisponibile și au ca scop prevenirea săvârșirii unor noi asemenea fapte.

b) Sistemul sancțiunilor de drept penal și principiile acestor sancțiuni

Cadrul de reglementare a sistemului sancțiunilor de drept penal cuprinde ansamblul prevederilor legale care stabilesc categoriile de sancțiuni, precum și condițiile de aplicare și executare a acestora.

Potrivit reglementărilor în vigoare *sistemul sancțiunilor de drept penal* cuprinde:

- a) *pedepsele* - sancțiuni proprii dreptului penal; reprezintă cele mai grave sancțiuni aplicabile infractorilor;
- b) *măsurile educative* - sancțiuni de drept penal care se aplică în exclusivitate minorilor infractori și au preponderent o funcție educativă și doar în subsidiar o funcție represivă;
- c) *măsurile de siguranță* - sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv, prevăzute de lege în scopul înlăturării stării de pericol a făptuitorului și, respectiv, al prevenirii comiterii de noi fapte antisociale de către acesta.

În doctrină s-a stabilit că *principiile sancțiunilor de drept penal* sunt:

- a) *legalitatea* sancțiunilor de drept penal - constă în faptul că legea prevede pedepsele și măsurile ce se pot aplica;
- b) *umanismul* sancțiunilor de drept penal - se referă la faptul că nu sunt degradante;
- c) *revocabilitatea* sancțiunilor de drept penal - rezultă din faptul că pot fi revocate sau retrase;
- d) *individualizarea* sancțiunilor de drept penal - presupune ca acestea să fie aplicate în raport cu gravitatea faptei și pericolozitatea socială a infractorului;
- e) *personalitatea* sancțiunilor de drept penal - rezultă din faptul că acestea se aplică celui care a săvârșit ori a contribuit la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

Pedepsele – sancțiuni de drept penal

Considerații generale privind pedepsele

Pedeapsa este o sancțiune juridică specifică dreptului penal deoarece ori de câte ori legea incriminează o faptă drept infracțiune trebuie, neapărat, să prevadă ca sancțiune o pedeapsă. Deci, ceea ce imprimă unei dispoziții legale caracterul de normă de drept penal este prezența unei pedepse în conținutul acelei dispoziții.

Codul penal anterior prevedea, în mod expres, în art. 52 alin. (1): „Pedeapsa este o măsură de constrângere și un mijloc de reeducare a condamnatului. Scopul pedepsei este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.” Reținem, deci, că pedeapsa este menită să asigure restabilirea ordinii de drept ce a fost încălcată prin săvârșirea infracțiunii.

Având în vedere aceste caracterizări ale pedepsei, în doctrină s-a susținut că pedeapsa este o sancțiune de drept penal care constă într-o măsură de constrângere și de reeducare, este prevăzută de lege, și se aplică de către instanța de judecată infractorului în scopul prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni. Ea are caracter legal, determinat, public, aflictiv, educativ dar și personal.

Pentru realizarea scopului pedepsei aceasta îndeplinește unele funcții cum sunt:

- a. – funcția de constrângere – care decurge din însăși natura pedepsei deoarece persoana față de care se aplică suportă anumite privațiuni;

- b. – funcția de reeducare – care constă în faptul că prin executarea pedepsei se urmărește formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială;
- c. – funcția de exemplaritate;
- d. – funcția de eliminare.

4.3. Rezumat

Normele de drept se compun, totdeauna, dintr-un precept și o sancțiune.

Drept urmare, sancțiunea este juridică deoarece este cea care imprimă caracter de obligativitate preceptului, cât și mijlocul prin care se restabilește ordinea de drept care a fost destabilizată prin nerespectarea preceptului.

După cum s-a arătat în doctrină, sancțiunea juridică este orice măsură pe care o normă de drept o statornicește ca o consecință pentru cazul când preceptul său va fi nesocotit.

Potrivit reglementărilor în vigoare *sistemul sancțiunilor de drept penal* cuprinde:

- a) *pedepsele* - sancțiuni proprii dreptului penal; reprezintă cele mai grave sancțiuni aplicabile infractorilor;
- b) *măsurile educative* - sancțiuni de drept penal care se aplică în exclusivitate minorilor infractori și au preponderent o funcție educativă și doar în subsidiar o funcție represivă;
- c) *măsurile de siguranță* - sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv, prevăzute de lege în scopul înlăturării stării de pericol a făptuitorului și, respectiv, al prevenirii comiterii de noi fapte antisociale de către acesta.

Pedeapsa este o sancțiune juridică specifică dreptului penal deoarece ori de câte ori legea incriminează o faptă drept infracțiune trebuie, neapărat, să prevadă ca sancțiune o pedeapsă. Deci, ceea ce imprimă unei dispoziții legale caracterul de normă de drept penal este prezența unei pedepse în conținutul acelei dispoziții.

În doctrină s-a stabilit că *principiile sancțiunilor de drept penal* sunt: *legalitatea; umanismul; revocabilitatea; individualizarea; personalitatea.*

4.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

4.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

4.6. Temă de control

Realizați un referat de maximum 5 pagini în care să tratați sistemul sancțiunilor de drept penal.

Capitolul 5.

PEDEPSELE – PRINCIPALELE SANȚIUNI PENALE (I)

5.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *pedepsele – sancțiuni de drept penal - feluri, sistem, categorii și limite*.

Obiective:

- *Aprofundarea și însușirea reglementărilor normelor penale cu privire la pedeapsă ca sancțiune a dreptului penal.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

5.2. Conținut

Pedepsele – sancțiuni de drept penal

Considerații generale privind pedepsele

Pedeapsa este o sancțiune juridică specifică dreptului penal deoarece ori de câte ori legea incriminează o faptă drept infracțiune trebuie, neapărat, să prevadă ca sancțiune o pedeapsă. Deci, ceea ce imprimă unei dispoziții legale caracterul de normă de drept penal este prezența unei pedepse în conținutul acelei dispoziții.

Codul penal anterior prevedea, în mod expres, în art. 52 alin. (1): „Pedeapsa este o măsură de constrângere și un mijloc de reeducare a condamnatului. Scopul pedepsei este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.” Reținem, deci, că pedeapsa este menită să asigure restabilirea ordinii de drept ce a fost încălcată prin săvârșirea infracțiunii.

Având în vedere aceste caracterizări ale pedepsei, în doctrină s-a susținut că pedeapsa este o sancțiune de drept penal care constă într-o măsură de constrângere și de reeducare, este prevăzută de lege, și se aplică de către instanța de judecată infractorului în scopul prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni. Ea are caracter legal, determinat, public, aflictiv, educativ dar și personal.

Pentru realizarea scopului pedepsei aceasta îndeplinește unele funcții cum sunt:

- e. – funcția de constrângere – care decurge din însăși natura pedepsei deoarece persoana față de care se aplică suportă anumite privațiuni;
- f. – funcția de reeducare – care constă în faptul că prin executarea pedepsei se urmărește formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială;
- g. – funcția de exemplaritate;
- h. – funcția de eliminare.

Felurile pedepselor

După cum s-a subliniat în doctrină, în știința dreptului penal au existat două sisteme cu privire la diferențierea pedepselor.

După un sistem, cadrul pedepselor trebuia să fie redus, adică legea să admită numai două pedepse (închisoarea și amenda), însă fiecare din aceste pedepse să poată fi dozată cantitativ sau chiar calitativ, în aplicarea practică.

După un alt sistem, numit al polidiferențierii, dimpotrivă se recomanda un cadru cât mai bogat de pedepse, variate prin natura, prin durata, prin regimul și prin executarea lor, care de altfel, a fost preferat.

În legislațiile penale este cunoscută o diversitate de forme ale pedepselor. O clasificare succintă a acestora distinge:

- a) După rolul și importanța lor - pedepse principale, complementare sau accesorii;
- b) După obiectivul asupra căruia poartă sancțiunea - pedepse privative de viață, corporale, privative sau restrictive de libertate, morale sau pecuniare;
- c) După gradul de determinare a pedepselor - pedepse determinate sau nedeterminate.

Sistemul pedepselor

Principiul legalității pedepsei nu presupune numai prevederea în legea penală a pedepsei pentru fiecare faptă interzisă prin norma de incriminare, ci și instituirea unui sistem de pedepse, adică fixarea unui cadru general al pedepselor în legea penală.

Astfel, *sistemul pedepselor* reprezintă cadrul general al pedepselor, respectiv enumerarea categoriilor de pedepse, a felurilor și limitelor generale ale acestora.

Din studiul legislației observăm că la stabilirea sistemului pedepselor legiuitorul ține seama de mai mulți factori, și anume:

- necesitatea și cerințele perioadei pe care o parcurge societatea;
- nivelul fenomenului criminalității și tendințele acestuia;
- principiile care guvernează un sistem de drept.

Categoriile și limitele generale ale pedepselor în dreptul penal român

Codul penal român reglementează în mod diferit pedepsele aplicabile persoanelor fizice de cele aplicabile persoanelor juridice.

Pedepsele aplicabile persoanelor fizice, potrivit art. 53-70 din Codul penal pot fi:

- a) *pedepse principale* – detențiunea pe viață, închisoarea de la 15 zile la 30 de ani sau amenda – suma de plată fiind calculată în sistemul zilelor-amendă, unde o zi amendă poate avea o valoare cuprinsă între 10 și 500 lei, iar numărul zilelor amendă aplicabile cuprins între 30 și 400 zile;
- b) *pedepse complementare* – interzicerea unor drepturi de la unu la 10 ani prevăzute de art. 66-70 din Codul penal, degradarea militară, publicarea hotărârii de condamnare;
- c) *pedepse accesorii* – interzicerea drepturilor prevăzute în art. 64 C.pen. în condițiile prevăzute în art. 71 C.pen.

Pedepsele aplicabile persoanelor juridice, prevăzute în art. 136 - 145 C.pen. sunt:

- a) *pedeapsa principală* este amenda stabilită prin sistemul zilelor-amendă;
- b) *pedepse complementare* sunt:
 - dizolvarea persoanei juridice;
 - suspendarea activității persoanei juridice pe o perioadă de la 3 luni la 1 an sau suspendarea uneia din activitățile persoanei juridice în legătură cu care s-a săvârșit infracțiunea pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
 - închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;

- interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;
- plasarea sub supraveghere judiciară;
- afișarea sau difuzarea hotărârii de condamnare.

5.3. Rezumat

Pedeapsa este o sancțiune juridică specifică dreptului penal deoarece ori de câte ori legea incriminează o faptă drept infracțiune trebuie, neapărat, să prevadă ca sancțiune o pedeapsă. Deci, ceea ce imprimă unei dispoziții legale caracterul de normă de drept penal este prezența unei pedepse în conținutul acelei dispoziții.

Pentru realizarea scopului pedepsei aceasta îndeplinește unele funcții cum sunt:

- funcția de constrângere ;
- funcția de reeducare;
- funcția de exemplaritate;
- funcția de eliminare.

Pedepsele aplicabile persoanelor fizice pot fi:

- *pedepse principale;*
- *pedepse complementare;*
- *pedepse accesorii.*

Pedepsele aplicabile persoanelor juridice sunt:

- *pedeapsa principală;*
- *pedepse complementare.*

5.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) Principalele pedepse aplicabile persoanei fizice sunt:

- detențiunea pe viață, închisoarea și amenda;
- detențiunea pe viață, închisoarea și măsurile educative;
- detențiunea pe viață, închisoarea și măsurile de siguranță.

2) Limitele pedepsei cu închisoarea sunt:

- 15 luni - 25 ani;
- 15 zile - 25 ani;

c. 15 zile - 30 ani.

3) Pedeapsa principală pentru persoana juridică constă în:

- a. amendă;
- b. închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice;
- c. suspendarea uneia din activități.

5.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 6.

PEDEPSELE – PRINCIPALELE SANCTIUNI PENALE (III)

6.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *preliminariile privind aplicarea și executarea pedepselor, pedepsele principale aplicate persoanei fizice și executarea acestor pedepse, pedepsele complementare și accesorii aplicate persoanei fizice și executarea acestor pedepse, pedepsele aplicate persoanei juridice și executarea acestor pedepse și calculul pedepsei închisorii în vederea executării acesteia.*

Obiective:

- *Aprofundarea reglementărilor normelor juridice penale referitoare la aplicarea pedepselor principale persoanei fizice, precum și executarea acestor pedepse în scopul realizării combaterii fenomenului infracțional.*
- *Aprofundarea reglementărilor normelor juridice penale referitoare la aplicarea pedepselor complementare și accesorii persoanei fizice și la aplicarea pedepselor persoanei juridice, precum și executarea acestor pedepse în scopul realizării combaterii fenomenului infracțional.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

6.2. Conținut

Preliminarii privind aplicarea și executarea pedepselor

Preliminarii privind aplicarea pedepselor

Din studiul legislației penale și din doctrină, rezultă că aplicarea pedepselor reprezintă etapa în lupta antiinfracțională în care se identifică faptele penale și făptuitorii, se cercetează

dacă acele fapte întrunesc conținutul unor infracțiuni și dacă făptuitorii răspund penal urmând ca apoi să se treacă la aplicarea pedepselor potrivit prevederilor legale.

Aplicarea pedepsei se face în vederea realizării scopului acesteia stabilit prin legea penală și anume, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.

Având în vedere atât prevederile art. 74 din Codul penal, referitoare la criteriile generale de individualizare a pedepselor, cât și stările și circumstanțele în care a fost săvârșită o infracțiune, instanța de judecată sesizată cu soluționarea unei cauze penale va stabili și va aplica pedeapsa ce urmează a fi executată de persoana care a săvârșit acea infracțiune.

Preliminarii privind executarea pedepselor

Combaterea fenomenului infracțional pentru a-și realiza scopul trebuie să aibă în vedere și o a doua etapă, aceea a executării pedepselor. Astfel, pedeapsa aplicată de instanța de judecată va trebui executată potrivit naturii sale, după ce parcurge procedura punerii în executarea a acesteia. Astfel:

- a) pedeapsa amenzii se execută prin plata unei sume de bani;
- b) pedepsele privative de libertate se execută în regim de maximă siguranță, regim închis, regim semideschis sau regim deschis;
- c) pedepsele complementare încep a fi executate după ce a avut loc executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă sau după prescripția executării pedepsei, excepție făcând degradarea militară;
- d) pedepsele accesorii încep executarea în momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

Modalitățile aplicării și executării pedepselor

Modalitățile aplicării și executării pedepselor au fost reglementate de Codul penal, după categoriile de persoane care pot fi subiecți activi ai infracțiunii, în două mari categorii:

- aplicarea și executarea pedepselor principale, a pedepselor complementare și a celor accesorii persoanelor fizice;
- aplicarea și executarea pedepselor principale și a pedepselor complementare persoanelor juridice.

Pedepsele principale aplicate persoanei fizice și executarea acestor pedepse

Aplicarea și executarea pedepsei detențiunii pe viață

Pedeapsa detențiunii pe viață reprezintă cea mai severă pedeapsă din legislația noastră penală în vigoare și se aplică în cazul săvârșirii infracțiunilor deosebit de grave. Aplicarea acestei pedepse prezintă o serie de limitări, respectiv nu se aplică celui care la data pronunțării hotărârii de condamnare a împlinit vârsta de 65 de ani (art. 57 C.pen.).

Potrivit art. 56 C.pen. în vigoare, detențiunea pe viață se execută în penitenciare anume destinate pentru aceasta sau în secții speciale ale celorlalte penitenciare.

Regimul executării pedepsei detențiunii pe viață este cel de maximă siguranță.

Potrivit art. 58 C.pen., dacă cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, detențiunea pe viață se înlocuiește cu închisoare pe timp de 30 de ani.

Liberarea condiționată se poate acorda celui condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață (art. 99 C.pen.), după executarea efectivă a 20 de ani de detenție ținându-se cont de comportarea condamnatului (este stăruitor în muncă, disciplinat, dă dovezi temeinice de îndreptare, avându-se în vedere și antecedentele sale penale).

Aplicarea și executarea pedepsei cu închisoarea

Închisoarea constă în privarea de libertate pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile și 30 de ani.

În general, pedeapsa închisorii este prevăzută singură sau, uneori, alternativ cu pedeapsa detențiunii pe viață sau amenda.

Închisoarea este o pedeapsă principală, privativă de libertate, care constă în scoaterea celui condamnat din mediul și condițiile în care a trăit, în izolarea lui de societate și supunerea lui la un regim de viață sever, dar uman.

Instanța de judecată este competentă să stabilească și să aplice pedeapsa închisorii, ocazie cu care va ține seama de dispozițiile generale ale Codului penal, de limitele de pedeapsă fixate de acest Cod, de gradul de pericol social al faptei, de persoana infractorului și de împrejurările care atenuează sau agravează răspunderea penală.

Executarea pedepsei cu închisoarea se poate realiza în regimuri diferite de executare în funcție de perioada de condamnare la această sancțiune, natura și modul săvârșirii infracțiunii, precum și persoana infractorului. Aceste regimuri enumerate succint sunt: regimul de maximă siguranță, regimul închis, regimul semideschis și regimul deschis.

În mod excepțional, natura și modul de săvârșire a infracțiunii, precum și persoana condamnatului pot determina includerea persoanei condamnate în regimul de executare imediat inferior ca grad de severitate.

Liberarea condiționată (art. 99 – 106 C.pen.) reprezintă punerea în libertate a condamnatului din locul de deținere înainte de executarea în întregime a pedepsei cu închisoarea la care a fost condamnat, cu condiția ca el să nu mai săvârșească o nouă infracțiune până la împlinirea duratei pedepsei. Această măsură are caracter general, individual, facultativ și revocator. Condițiile de acordare a liberării condiționate se referă la fracțiunile de pedeapsă și la comportarea condamnatului (art. 100 C.pen.).

Acordarea liberării provizorii produce anumite efecte, în sensul că imediat condamnatul trebuie pus în libertate, apoi trebuie menționat faptul că liberarea provizorie are un efect provizoriu deoarece are în vedere un termen limitat până la îndeplinirea duratei integrale a pedepsei, și totodată, condamnatul trebuie să se abțină de la săvârșirea de noi infracțiuni.

Aplicarea și executarea pedepsei cu amenda

Amenda este o pedeapsă penală principală care poate fi prevăzută alternativ cu pedeapsa închisorii sau, într-un număr limitat de cazuri, singură, și constă într-o sumă de bani stabilită de instanța de judecată pe care infractorul este obligat să o plătească statului. Limitele pedepsei cu amenda sunt stabilite în art. 61 C.pen.

În cazul în care cel condamnat la plata unei amenzi nu execută această obligație, pe cale obișnuită, datorită relei credințe, instanța poate înlocui această pedeapsă cu pedeapsa închisorii în limitele prevăzute pentru infracțiunea săvârșită și ținând cont de partea din amendă care a fost achitată.

Art. 64 C.pen. prevede, în plus, posibilitatea executării amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, în situația în care persoana condamnată nu poate efectua plata sumei de bani pe care o are de achitat, din motive neimputabile acesteia.

Pedepsele complementare și accesorii aplicate persoanei fizice și executarea acestor pedepse

Aplicarea și executarea pedepselor complementare

Codul penal în vigoare prin dispozițiile art. 66 – 70 C.pen. reglementează ca pedepse complementare interzicerea unor drepturi, degradarea militară și publicarea hotărârii de condamnare.

În ceea ce privește *pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi* instanța poate decide interzicerea unuia sau unora din drepturile enumerate în art. 66 C.pen., respectiv drepturi electorale, părintești, care privesc exercițiul unei funcții, profesii, meserii, de a se afla într-un anumit spațiu teritorial etc.

Aplicarea pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi este obligatorie când legea prevede în mod expres și facultativă când pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda și instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară.

Executarea pedepsei interzicerii unor drepturi începe de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la pedeapsa amenzii sau a hotărârii care dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere ori după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei ori după expirarea termenului de supraveghere a liberării condiționate (art. 68 C.pen.).

În ceea ce privește *pedeapsa complementară a degradării militare* aceasta constă în pierderea gradului și a dreptului de a purta uniformă și se aplică în mod obligatori (pentru pedepse cu închisoarea mai mari de 10 ani sau detențiune pe viață) sau facultativ (pentru pedepse cu închisoarea cuprinse între 5 ani și 10 ani) doar condamnaților militari sau rezerviști în condițiile stabilite de lege.

Publicarea hotărârii definitive de condamnare se poate dispune în condițiile în care instanța apreciază, funcție de natura și gravitatea infracțiunii, că publicarea va contribui la prevenirea săvârșirii unor astfel de infracțiuni (art. 70 C.pen.).

Aplicarea și executarea pedepselor accesorii

Codul penal în vigoare reglementează ca pedeapsă accesorie interzicerea unora din drepturile prevăzute în art. 66 C.pen., a căror exercitare a fost interzisă de instanță ca pedeapsă complementară.

Pentru punerea în executare a pedepsei accesorii nu este nevoie de un act special, fiindcă efectele acestei pedepse se produc, potrivit legii, din momentul când hotărârea de condamnare a rămas definitivă.

Pedepsele aplicabile persoanei juridice și executarea acestor pedepse

Aplicarea și executarea pedepsei cu amenda

Pedeapsa amenzii reprezintă suma de bani pe care persoana juridică este condamnată să o plătească iar limitele acesteia sunt reglementate în art. 136 C.pen. iar cuantumul amenzii se stabilește în sistemul zilelor-amendă.

Aplicarea și executarea pedepselor complementare

Din cuprinsul art. 138 – 145 C.pen. rezultă că aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și față de împrejurările în care a fost săvârșită, aceste pedepse sunt necesare.

Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice sunt:

- a) dizolvarea persoanei juridice;
- b) suspendarea activității persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- c) suspendarea uneia din activitățile persoanei juridice în legătură cu care s-a săvârșit infracțiunea pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- d) închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- e) interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;
- f) plasarea sub supraveghere judiciară;
- g) afișarea sau difuzarea hotărârii de condamnare.

Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare este obligatorie când legea prevede această pedeapsă.

Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

Calculul pedepsei închisorii în vederea executării acesteia

Considerații preliminare

Din studiul legislației în domeniu și din doctrină rezultă că pedeapsa odată stabilită și aplicată trebuie să fie executată, în principiu, integral, adică în durata și cuantumul stabilit prin hotărârea judecătorească.

Pentru ca pedeapsa închisorii ce se va executa să corespundă exact celor stabilite prin hotărâre judecătorească, în baza dispozițiilor art. 71 – 73 C.pen. în vigoare au fost reglementate anumite probleme referitoare la: durata pedepsei închisorii, calcularea reținerii și arestării preventive din durata pedepsei pronunțate și calcularea privațiunii de libertate executată în afara țării.

Durata executării pedepsei închisorii

Potrivit art. 71 C.pen., durata executării pedepsei închisorii se socotește din ziua în care condamnatul începe să execute hotărârea definitivă de condamnare. Ziua din care începe executarea pedepsei și ziua în care încetează se socotesc în durata executării.

Timpul în care condamnatul, în cursul executării pedepsei, se află bolnav în spital, intră în durata executării, afară de cazul în care și-a provocat în mod voit boala, iar această împrejurare se constată în cursul executării pedepsei.

Calcularea reținerii și arestării preventive

Potrivit art. 72 C.pen., timpul reținerii și arestării preventive se scade din durata pedepsei închisorii pronunțate. Scăderea se face și atunci când condamnatul a fost urmărit penal sau judecat, în același timp ori în mod separat, pentru mai multe infracțiuni concurente, chiar dacă a fost scos de sub urmărire, s-a încetat urmărirea penală sau a fost achitat ori s-a încetat procesul penal pentru fapta care a determinat reținerea sau arestarea preventivă.

Calcularea privațiunii de libertate executate în afara țării

Conform art. 73 C.pen., în cazul infracțiunilor săvârșite în condițiile art. 8, 9, 10 sau 11 C.pen. (care se judecă și după legea penală română, în temeiul principiilor personalității, realității sau universalității), partea din pedeapsă, precum și reținerea și arestarea preventivă executate în afara teritoriului țării se scad din durata pedepsei aplicate pentru aceeași infracțiune de instanțele române.

6.3. Rezumat

Aplicarea pedepselor reprezintă etapa în lupta antiinfracțională în care se identifică faptele penale și făptuitorii, se cercetează dacă acele fapte întrunesc conținutul unor infracțiuni și dacă făptuitorii răspund penal urmând ca apoi să se treacă la aplicarea pedepselor potrivit prevederilor legale.

- pedeapsa amenzii se execută prin plata unei sume de bani;
- pedepsele privative de libertate se execută în regim de maximă siguranță, regim închis, regim semideschis sau regim deschis;
- pedepsele complementare încep a fi executate după ce a avut loc executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală sau a restului de pedeapsă sau după prescripția executării pedepsei, excepție făcând degradarea militară;
- pedepsele accesorii încep executarea în momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

6.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 7.

INDIVIDUALIZAREA PEDEPSELOR

7.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *individualizarea pedepselor și circumstanțele atenuante și agravante.*

Obiective:

- *Aprofundarea și însușirea reglementărilor normelor penale privind individualizarea pedepselor și formele acestei individualizări;*
- *Analizarea și însușirea reglementărilor normelor penale privind stările, situațiile, împrejurările sau calitățile situate în afara conținutului esențial al infracțiunii care determină reducerea sau sporirea gradului de pericol social al faptei sau al făptuitorului.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

7.2. Conținut

Considerații generale privind individualizarea pedepselor

Pentru ca pedeapsa să poată îndeplini funcțiile de constrângere și reeducare a condamnatului și să realizeze scopul prevenirii săvârșirii de infracțiuni, trebuie să corespundă gravității infracțiunii și nevoilor de îndreptare a infractorului.

După cum s-a stabilit în doctrină, dacă nu se realizează o concordanță între pedeapsa prevăzută de lege pentru o infracțiune și pericolul social abstract al infracțiunii respective, acea pedeapsă nu poate duce la realizarea prevenției generale. De asemenea, eventuala disproporție între pedeapsa aplicată de instanță, pe de o parte și gradul de pericol social concret al faptei săvârșite și pericolozitatea infractorului, pe de altă parte, pot face ca o astfel de pedeapsă să-și

piardă, inevitabil, din aptitudinea funcțională și să determine rezultate contrare celor urmărite prin aplicarea și executarea ei.

Având în vedere aceste considerații, în unele opinii s-a subliniat faptul că *individualizarea pedepsei* reprezintă operația de adaptare sau dozare a pedepsei în raport cu gravitatea infracțiunii și cu pericolozitatea infractorului, astfel încât pedeapsa să-și poată îndeplini funcțiile și să-și realizeze scopul.

Activitatea de combatere a criminalității parcurge trei etape: a incriminării faptelor, a stabilirii răspunderii penale și a executării pedepsei cărora le corespunde câte o formă a individualizării pedepselor (legală, judiciară și administrativă).

a) Etapa incriminării faptelor stabilește pedeapsa aplicabilă pentru fiecare faptă prevăzută de lege căreia îi corespunde forma individualizării legale a pedepselor care se realizează de legiuitor.

b) Etapa stabilirii răspunderii penale, unde se stabilește concret pedeapsa, căreia îi corespunde forma individualizării judiciare a pedepselor care constă în stabilirea și aplicarea pedepsei de către instanța de judecată.

c) Etapa executării pedepsei care aparține organelor administrative de executare căreia îi corespunde individualizării administrative a pedepselor care presupune adaptarea regimului de executare a pedepselor în raport cu conduita condamnatului.

Individualizarea judiciară a pedepselor

După cum am mai arătat, individualizarea judiciară a pedepselor este numai de competența instanței de judecată. Cu toate acestea, dată fiind importanța acestei individualizări, realizarea ei nu trebuie să fie lăsată integral la aprecierea instanței de judecată deoarece ea trebuie să respecte anumite reguli, orientări pe care Codul penal le prevede în art. 74.

Astfel, se va ține cont de:

- a) împrejurările, modul de comitere, mijloacele folosite la săvârșirea infracțiunii;
- b) starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;
- c) natura și gravitatea rezultatului produs precum și a altor consecințe ale infracțiunii;
- d) mobilul și scopul săvârșirii infracțiunii;
- e) antecedentele penale ale infractorului, precum și conduita acestuia înainte și după comiterea faptei;

- f) persoana infractorului cu trăsăturile care îl caracterizează (vârstă, stare de sănătate, educație etc.)

Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante

În doctrină s-a subliniat faptul că termenul de circumstanțe este folosit în dreptul penal pentru a denumi împrejurări, calități, stări sau situații care însoțesc fapta, contribuind la determinarea gradului de pericol social, la gravitatea și calificarea acestuia sau care privesc situația personală a infractorului, determinând felul vinovăției și incidența răspunderii penale.

Având în vedere cele expuse în doctrină se ajunge la părerea că circumstanțele atenuante și cele agravante sunt acele stări, întâmplări sau calități situate în afara conținutului esențial al infracțiunii dar care, pot însoți fapta sau pot privi situația personală a făptuitorului și determină reducerea sau sporirea gradului de pericol social al faptei ori pericolozitatea infractorului. Ele se diferențiază:

- a) după efectul pe care îl produc în circumstanțe atenuante sau circumstanțe agravante;
- b) după modul de stabilire și măsura în care se impun instanțelor în circumstanțe legale sau circumstanțe judiciare;
- c) în raport cu obiectul la care se referă în circumstanțe reale sau circumstanțe personale.

Circumstanțele atenuante sunt reglementate de art. 75 și art. 76 din Codul penal și potrivit dispozițiilor acestor norme juridice penale ele pot avea două forme, și anume: circumstanțe atenuante legale generale și circumstanțe atenuante judiciare.

Circumstanțele atenuante legale prevăzute în art. 75 alin. (1) C.pen. sunt: depășirea limitelor legitimei apărări, depășirea limitelor stării de necesitate, provocarea din partea persoanei vătămate, acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune.

Circumstanțele atenuante judiciare, potrivit art. 75 alin. (2) C.pen., sunt lăsate la aprecierea instanței de judecată și privesc: conduita bună a infractorului înainte de săvârșirea infracțiunii, stăruința depusă de acesta pentru îndepărtarea prejudiciilor aduse prin săvârșirea infracțiunii, atitudinea infractorului în cadrul activității procesuale după săvârșirea infracțiunii dar și orice alte împrejurări asemănătoare pe care instanța le poate considera circumstanțe atenuante.

Circumstanțele atenuante, potrivit art. 76 din Codul penal, au ca efect atenuarea obligatorie a pedepsei fie prin reducerea pedepsei cu o treime, fie prin schimbarea acesteia în una mai ușoară.

Circumstanțele agravante prevăzute în art. 77 din Codul penal sunt: săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună, săvârșirea infracțiunii prin acte de cruzime sau supunerea victimei la tratamente degradante ori prin metode de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, asocierea în comiterea faptei a unui infractor major cu un minor, săvârșirea infracțiunii profitând de starea vădită de vulnerabilitate a victimei, săvârșirea infracțiunii pe temei de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală ș.a., în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau alte substanțe cu caracter psihoactiv provocată în vederea comiterii faptei sau de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de o calamitate, stare de asediu sau stare de urgență.

Circumstanțele agravante pot avea ca efect, în cazul persoanei fizice, agravarea pedepsei în sensul creșterii acesteia până la maximul special sau, dacă este cazul, cu aplicarea unui spor de pedeapsă până la 2 ani, dar de cel mult o treime din maximul special (art. 78 alin. (1) C.pen.).

7.3. Rezumat

individualizarea pedepsei reprezintă operația de adaptare sau dozare a pedepsei în raport cu gravitatea infracțiunii și cu pericolozitatea infractorului, astfel încât pedeapsa să-și poată îndeplini funcțiile și să-și realizeze scopul.

Activitatea de combatere a criminalității parcurge trei etape: a incriminării faptelor, a stabilirii răspunderii penale și a executării pedepsei cărora le corespunde câte o formă a individualizării pedepselor (legală, judiciară și administrativă).

a) Etapa incriminării faptelor stabilește pedeapsa aplicabilă pentru fiecare faptă prevăzută de lege căreia îi corespunde forma individualizării legale a pedepselor care se realizează de legiuitor.

b) Etapa stabilirii răspunderii penale, unde se stabilește concret pedeapsa, căreia îi corespunde forma individualizării judiciare a pedepselor care constă în stabilirea și aplicarea pedepsei de către instanța de judecată.

c) Etapa executării pedepsei care aparține organelor administrative de executare căreia îi corespunde individualizării administrative a pedepselor care presupune adaptarea regimului de executare a pedepselor în raport cu conduita condamnatului.

7.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Nu constituie circumstanță agravantă legală:

- a. săvârșirea infracțiunii de trei sau mai multe persoane împreună;
- b. starea de intoxicație accidentală incompletă cu substanțe cu caracter psihoactiv;
- c. săvârșirea infracțiunii în stare de intoxicație voluntară cu alcool.

2. Constituie circumstanță agravantă legală:

- a. Săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări;
- b. Săvârșirea infracțiunii din motive josnice;
- c. Starea de beție accidentală incompletă.

3. Sunt circumstanțe atenuante legale:

- a. Starea de necesitate;
- b. Provocarea;
- c. Conduita bună a infractorului înainte de săvârșirea infracțiunii.

7.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 8.

MĂSURILE DE SIGURANȚĂ (I)

8.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *considerații generale privind măsurile de siguranță, luarea și executarea următoarelor măsuri de siguranță, respectiv obligarea la tratament medical și, internarea medicală.*

Obiective:

- *Stabilirea realităților umane și sociale care au caracterul unor stări de pericol a căror combatere nu poate fi realizată prin aplicarea de pedepse ci printr-un sistem de sancțiuni de drept penal complementar, cu caracter preventiv;*
- *Analizarea unor măsuri de siguranță prin care se înlătură stările de pericol care afectează ordinea de drept.*
- *Analizarea unor măsuri de siguranță prin care se înlătură stările de pericol ce afectează ordinea de drept*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

8.2. Conținut

Considerații generale privind măsurile de siguranță

Noțiunea și scopul măsurilor de siguranță

Săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală, uneori, pot scoate în evidență unele realități umane și sociale care, la rândul lor, pot contribui la săvârșirea faptelor antisociale.

Aceste realități umane și sociale, privite prin prisma personalității infractorului, au caracterul unor stări de pericol a căror combatere nu pot fi realizate prin aplicarea de pedepse

ci prin alte mijloace penale. De aceea, a fost necesar ca în Codul penal, alături de mijloacele de constrângere cu caracter represiv, să se creeze un sistem de sancțiuni de drept penal complementar cu caracter, în esență, pur preventiv, și anume măsurile de siguranță.

În literatura de specialitate au fost definite *măsurile de siguranță* ca fiind sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv prevăzute de lege și luate de instanțele de judecată, față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală și cu privire la care există temerea că și în viitor vor comite asemenea fapte datorită unor situații sau stări care au fost relevate prin săvârșirea faptei.

Scopul măsurilor de siguranță, potrivit art. 107 C.pen., constă în înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală și, în majoritatea cazurilor, pot fi luate chiar dacă făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă.

Condițiile generale de luare a măsurilor de siguranță și sistemul acestor măsuri prevăzute de Codul penal

Pentru dispunerea luării unei măsuri de siguranță trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, indiferent dacă a atras sau nu aplicarea unei pedepse;
- b) să existe o stare de pericol din partea persoanei care a săvârșit infracțiunea sau a altor cauze;
- c) să existe temerea justificată că, și în viitor, făptuitorul va săvârși din nou fapta prevăzută de legea penală, datorită stării de pericol pe care o prezintă.

Potrivit art. 108 C.pen., măsurile de siguranță sunt: obligarea la tratament medical, internarea medicală, interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie, confiscarea specială și confiscarea extinsă.

Luarea și executarea măsurilor de siguranță

Obligarea la tratament medical

Art. 109 C.pen. prevede că, în cazurile în care făptuitorul determinat de existența unei boli sau a intoxicații cronice prin alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe prezintă pericol pentru societate, poate fi obligat să se prezinte în mod regulat la tratament medical până la însănătoșirea sa ori până la obținerea unei ameliorări a stării sale de sănătate de natură să

înlătura starea de pericol social. Dacă se refuză tratamentul instanța poate dispune internarea medicală.

Din cuprinsul acestor dispoziții rezultă că, pentru a se dispune obligarea la tratament medical, trebuie îndeplinite anumite condiții:

- a) făptuitorul să fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;
- b) făptuitorul să prezinte un anumit pericol pentru societate;
- c) starea de pericol a făptuitorului să provină din cauza unei boli sau intoxicații cu alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe.

Internarea medicală

Art. 110 Cod penal stipulează că făptuitorul bolnav mintal, toxicoman sau care suferă de o boală infecto-contagioasă, aflat într-o stare de sănătate care prezintă pericol pentru societate, poate fi obligat la internare într-un institut medical de specialitate până la însănătoșire ori până la obținerea unei ameliorări a stării sale de sănătate de natură să înlătura starea de pericol social.

Rezultă că măsura internării medicale se ia de instanța de judecată dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

- a) persoana să fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;
- b) persoana care a săvârșit fapta să fie bolnavă mintal, toxicomană sau dacă suferă de o boală infecto-contagioasă;
- c) persoana bolnavă care a săvârșit fapta să prezinte un pericol pentru societate.

8.3. Rezumat

Măsurile de siguranță ca fiind sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv prevăzute de lege și luate de instanțele de judecată, față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală și cu privire la care există temerea că și în viitor vor comite asemenea fapte datorită unor situații sau stări care au fost relevate prin săvârșirea faptei.

Scopul măsurilor de siguranță, potrivit art. 107 C.pen., constă în înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală și, în majoritatea cazurilor, pot fi luate chiar dacă făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă.

Pentru dispunerea luării unei măsuri de siguranță trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- d) săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, indiferent dacă a atras sau nu aplicarea unei pedepse;
- e) să existe o stare de pericol din partea persoanei care a săvârșit infracțiunea sau a altor cauze;
- f) să existe temerea justificată că, și în viitor, făptuitorul va săvârși din nou fapta prevăzută de legea penală, datorită stării de pericol pe care o prezintă.

8.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Măsurile de siguranță nu pot consta în:
 - a. Libertate supravegheată;
 - b. Internare medicală;
 - c. Expulzarea străinilor.
2. Măsurile de siguranță se pot lua:
 - a. Indiferent dacă făptuitorului i se aplică sau nu o pedeapsă;
 - b. Numai însoțind o pedeapsă;
 - c. Ca o consecință a răspunderii penale.
3. Măsurile de siguranță pot consta, spre exemplu, în:
 - a. Internarea într-un centru de reeducare;
 - b. Internarea medicală;
 - c. Internarea într-un institut medical educativ.

8.5. Bibliografie recomand

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

8.6. Temă de control

Analizați necesitatea existenței măsurilor de siguranță în dreptul penal.

Capitolul 9.

MĂSURILE DE SIGURANȚĂ (II)

9.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *considerații generale privind măsurile de siguranță, luarea și executarea următoarelor măsuri de siguranță, respectiv interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie, confiscarea specială, confiscarea extinsă.*

Obiective:

- *Stabilirea realităților umane și sociale care au caracterul unor stări de pericol a căror combatere nu poate fi realizată prin aplicarea de pedepse ci printr-un sistem de sancțiuni de drept penal complementar, cu caracter preventiv;*
- *Analizarea unor măsuri de siguranță prin care se înlătură stările de pericol care afectează ordinea de drept.*
- *Analizarea unor măsuri de siguranță prin care se înlătură stările de pericol ce afectează ordinea de drept*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

9.2. Conținut

Interzicerea unei funcții sau a unei profesii

se poate lua potrivit art. 111 alin. 1 C.pen. când făptuitorul care a săvârșit fapta ca urmare a incapacității, nepregătirii sau a altor cauze care îl fac impropriu pentru ocuparea unei anumite funcții, ori pentru exercitarea unei profesii poate fi luată măsura interzicerii acestuia de a ocupa funcția sau de a exercita profesia respectivă.

Din conținutul acestui articol rezultă că pentru luarea unei asemenea măsuri de siguranță trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) să se săvârșească o faptă prevăzută de legea penală;

- b) fapta să fie săvârșită cu ocazia îndeplinirii unei funcții sau exercitării unei profesii;
- c) fapta să fie rezultatul incapacității, nepregătirii sau altor cauze care îl fac impropriu pentru ocuparea unei funcții sau exercitarea unei profesii.

Potrivit art. 111 alin. (2) C.pen. această măsură poate fi revocată, la cerere, după trecerea unui termen de cel puțin un an, dacă se constată că temeiurile care au impus luarea ei au încetat. O nouă cerere nu se poate face decât după trecerea unui termen de cel puțin un an de la data respingerii cererii anterioare.

Confiscarea specială

Art. 112 C.pen. enumeră în conținutul său categoriile de bunuri care pot fi supuse măsurii confiscării speciale:

- a) bunuri produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;
- b) bunuri care au fost folosite, în orice mod, la săvârșirea unei infracțiuni, dacă sunt ale infractorului sau dacă aparținând altei persoane aceasta a cunoscut scopul folosirii lor, cu excepția infracțiunilor săvârșite prin presă;
- c) bunuri folosite, imediat după săvârșirea infracțiunii, pentru asigurarea scăpării infractorului sau pentru a păstra folosul ori produsul obținut, fără a avea relevanță dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, fiind ale altei persoane, aceasta a cunoscut destinația lor;
- d) bunuri date pentru a determina săvârșirea unei fapte sau pentru a răsplăti pe făptuitor;
- e) bunuri dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și nu servesc nici la despăgubirea acesteia;
- f) bunuri a căror deținere este interzisă prin lege.

Dacă valoarea bunurilor, supuse confiscării, care au fost folosite, la săvârșirea unei infracțiuni este vădit disproporționată față de natura și gravitatea infracțiunii, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ținând seama de urmarea infracțiunii și de contribuția bunului la producerea acesteia.

Dacă bunurile folosite la săvârșirea unei infracțiuni cât și cele produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii unei infracțiuni nu pot fi confiscate, întrucât nu sunt ale infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se confiscă echivalentul în bani al acestora.

În situația în care bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.

Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, cu excepția bunurilor care au fost folosite la săvârșirea unei infracțiuni și a bunurilor produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii unei infracțiuni.

Confiscarea extinsă

Confiscarea extinsă reprezintă o specie a măsurii de siguranță a confiscării speciale. Art. 112¹ C.pen. prevede că sunt supuse confiscării bunuri exceptate în cazul confiscării speciale dacă persoana este condamnată pentru o serie de infracțiuni stipulate în mod expres în textul de lege, cum ar fi traficul de droguri și de precursori, traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, infracțiuni de terorism, infracțiuni de evaziune fiscală sau spălare de bani etc., dacă fapta este susceptibilă să îi procure un folos material și pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare.

Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite în mod cumulativ condițiile care privesc:

- a)** valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit;
- b)** instanța are convingerea că bunurile respective provin din activitățile infracționale enumerate la alin. (1).

Pentru aplicarea dispozițiilor alin. (2) se va ține seama și de valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată ori de un terț unui membru al familiei sau unei persoane juridice asupra căreia persoana condamnată deține controlul.

Prin bunuri se înțelege și sumele de bani.

Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora. Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea.

Confiscarea nu poate însă depăși valoarea bunurilor dobândite în perioada prevăzută la alin. (2), care excedează nivelului veniturilor licite ale persoanei condamnate.

9.3. Rezumat

Când făptuitorul care a săvârșit fapta ca urmare a incapacității, nepregătirii sau a altor cauze care îl fac impropriu pentru ocuparea unei anumite funcții, ori pentru exercitarea

unei profesii poate fi luată măsura interzicerii acestuia de a ocupa funcția sau de a exercita profesia respectivă.

Confiscarea extinsă reprezintă o specie a măsurii de siguranță a confiscării speciale. Art. 112¹ C.pen. prevede că sunt supuse confiscării bunuri exceptate în cazul confiscării speciale dacă persoana este condamnată pentru o serie de infracțiuni stipulate în mod expres în textul de lege, cum ar fi traficul de droguri și de precursori, traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, infracțiuni de terorism, infracțiuni de evaziune fiscală sau spălare de bani etc., dacă fapta este susceptibilă să îi procure un folos material și pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare.

9.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Măsurile de siguranță pot consta, spre exemplu, în:

- a. Internarea într-un centru de reeducare;
- b. Confiscarea specială;
- c. Interzicerea drepturilor părintești.

2. Ce reprezintă confiscarea extinsă?:

- a. O pedeapsă complementară;
- b. O măsură de siguranță;
- c. O pedeapsă principală.

9.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 10.

SANCTIUNILE APLICABILE INFRACTORILOR MINORI

10.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *răspunderea penală a minorilor potrivit legislației penale române, măsurile educative ce pot fi luate față de minorii infractori potrivit Codului penal.*

Obiective:

- *Stabilirea categoriilor de minori care nu răspund penal și a categoriilor care răspund penal potrivit normelor juridice penale, precum și sistemul sancționator al minorilor infractori;*
- *Analizarea și însușirea dispozițiilor normelor juridice penale privind măsurile educative ce pot fi luate față de minorii infractori*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

10.2. Conținut

Răspunderea penală a minorilor

Limitele răspunderii penale a minorilor

Constatăm deci că vârsta și discernământul reprezintă criteriile care delimitează diferitele categorii de minori infractori.

Art. 113 C.pen. reglementează limitele răspunderii penale a minorilor și ia în considerare existența a două categorii:

- a) *minori care nu răspund penal, sunt cei care nu au împlinit vârsta de 14 ani și cei care au vârsta între 14 și 16 ani dacă fapta nu a fost comisă cu discernământ;*

- b) minori care răspund penal sunt cei care au împlinit vârsta de 16 ani și cei care, în momentul săvârșirii faptei aveau vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani și au comis fapta cu discernământ.

În consecință, vârsta minimă de la care intervine posibilitatea tragerii la răspundere penală este cea de 14 ani când, deși capacitatea psihofizică a minorului este încă insuficient dezvoltată, există unele situații în care el poate să conștientizeze natura faptelor sale și să reacționeze în mod liber. Astfel, deși vorbim despre o „prezumție de lipsă a capacității minorului de a răspunde penal”¹ pentru perioada cuprinsă între 14 și 16 ani, aceasta poate fi răsturnată dacă se poate demonstra că fapta a fost săvârșită cu discernământ.

În cazul minorului care a împlinit vârsta de 16 ani acesta va răspunde penal. Totuși, chiar dacă se prezumă că un astfel de făptuitor a putut să-și dea seama de gravitatea și urmările socialmente periculoase ale faptei sale, el este supus unui regim sancționator diferit de cel al unui infractor adult deoarece se consideră că experiența redusă și lipsa de maturitate pot influența comportarea sa.

Minorilor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală și nu răspund penal, nu li se pot aplica sancțiuni penale.

Răspunderea penală a minorilor se determină în raport cu vârsta acestuia la data săvârșirii faptei prevăzute de legea penală. Constatăm deci că vârsta și discernământul reprezintă criteriile care delimitează diferitele categorii de minori infractori.

1.2. Sistemul sancționator al minorilor în legislația penală română

Codul penal în vigoare reglementează sistemul de sancționare a minorilor infractori, sistem alcătuit din:

- măsuri educative neprivative de libertate, care sunt: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică;
- măsuri educative privative de libertate, care pot fi: internarea într-un centru educativ, internarea într-un centru de detenție.

Alin.(1) al art.114, cu privire la consecințele răspunderii penale, dispune: „Față de minorul care, la data săvârșirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate”. Se confirmă astfel faptul că legiuitorul pune din ce în ce mai mult accentul pe caracterul educativ al regimului sancționator aplicabil minorilor.

¹ Antoniu G. (coordonator), Explicații preliminare ale noului Cod penal, vol.II, Editura Universul Juridic, București, 2011, p.331

Alin.(2) al aceluiași articol aduce clarificări importante cu privire la situațiile în care se poate aplica o măsură educativă privativă de libertate față de minor și anume:

- *când acesta a mai săvârșit o infracțiune pentru care i s-a mai aplicat o măsură educativă care a fost executată sau a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat.* Remarcăm absența unei precizări ferme a tipului măsurii educative care a fost aplicată anterior minorului infractor. Putem concluziona că simpla comitere a unei infracțiuni în condițiile în care adolescentul a mai suportat luarea unei măsuri educative, fie ea neprivativă sau privativă de libertate, atrage aplicarea unei măsuri educative privative de libertate;
- *când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață.*

Astfel, alin.(1) al art.115 Cod penal împarte măsurile educative în funcție de modul de executare în:

- *măsuri educative neprivative de libertate:* stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână și asistarea zilnică;
- *măsuri educative privative de libertate:* internarea într-un centru educativ și internarea într-un centru de detenție.

Așadar, legiuitorul prin reglementarea dedicată a menținut măsura „libertății supravegheate”, pe care o denumește simplu „supraveghere” și „internarea într-un centru de reeducare” ca „internare într-un centru educativ”, celelalte măsuri educative reprezentând elemente de noutate inspirate de legislațiile altor țări europene.

Astfel, așa cum prevede reglementarea din art.117 Cod penal, *stagiul de formare civică* urmărește conștientizarea și responsabilizarea adolescentului, înțelegerea de către acesta a consecințelor legale și sociale pe care le implică săvârșirea unor infracțiuni. Organizarea, asigurarea participării și supravegherea minorului în timpul celor 4 luni cât durează un astfel de program se realizează sub coordonarea serviciului de probațiune, fără a afecta activitățile școlare sau profesionale curente. Soluția propusă de legiuitor permite deci participarea la cursuri și programe care să faciliteze reintegrarea mai rapidă a delincventului în societate.

Dacă o asemenea măsură este considerată insuficientă există posibilitatea, conform art.118 din Codul penal, luării măsurii educative a *supravegherii*, sub coordonarea serviciului de probațiune, care permite controlarea și îndrumarea minorului, pe o perioadă de 2 până la 6 luni, în scopul urmăririi modului în care acesta participă la cursurile școlare sau de formare

profesională și, de asemenea, al prevenirii implicării lui în activități sau relații care i-ar pune în pericol procesul de reintegrare socială.

Cu un grad mai crescut de severitate *consemnarea la sfârșit de săptămână* (art.119 Cod penal) constă în obligația minorului de a nu părăsi locuința în zilele de sâmbătă și duminică, pe o durată de 4 până la 12 săptămâni. Excepția o reprezintă participarea la activități sau programe impuse de instanță. Măsura se ia sub supravegherea serviciului de probațiune, și are rolul de a împiedica minorul să se întâlnească cu anumite persoane care îl pot influența în direcția săvârșirii de noi infracțiuni.

În ce privește *asistarea zilnică*, stipulată în art.120 Cod penal, aceasta reprezintă obligația minorului de a respecta un program strict, care ține cont de nevoile reale ale acestuia, stabilit de serviciul de probațiune pentru o durată de 3-6 luni.

Instanța va putea impune și respectarea de către adolescent a unor obligații care îi vor îngădi libertatea de mișcare și modela modul de socializare.

Remarcăm faptul că luarea unor astfel de măsuri reprezintă un mod mai complex, care permite o personalizare mai profundă a sancțiunii aplicate minorului infractor, creșterea gradată a severității putând fi determinată și de modul de reacție a delinquentului pe durata executării ei și instanța putând, în aceste condiții, dispune prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate.

Codul penal prevede, dacă se consideră necesar, și posibilitatea luării unor măsuri educative mai severe, privative de libertate, reglementând în art.124 și 125 *internarea într-un centru educativ* pentru o perioadă cuprinsă între unu și 3 ani, respectiv, *internarea într-un centru de detenție* dispusă pentru o perioadă cuprinsă între 2 și 5 ani.

Internarea într-un centru de detenție este cea mai severă măsură educativă privativă de libertate pe care instanța o poate aplica minorului infractor și presupune internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază și supraveghere, pentru o durată cuprinsă între 2 și 5 ani, sau între 5 și 15 ani atunci când pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită este închisoare de 20 de ani sau detenție pe viață, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum și programe de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale. Așadar, aceasta se dispune față de minorul care a săvârșit infracțiuni cu grad de pericol social ridicat și care se consideră că nu pot fi reeducați cu ajutorul celorlalte măsuri. În ce privește infractorul care între timp a devenit major, nu a dat dovadă de îndreptare, având un comportament care împiedică procesul de recuperare și reintegrare socială art. 126 Cod

penal prevede posibilitatea schimbării regimului de executare. Astfel, instanța poate dispune pentru acesta continuarea executării măsurii educative într-un penitenciar.

Instanța va putea opta pentru alegerea măsurii educative ce urmează a fi luată față de minorul infractor pe baza criteriilor generale de individualizare a pedepsei.

6. Din noul tip de abordare a tratamentului minorului infractor constatăm că societatea modernă a optat să pună accentul mai ales pe modelarea caracterului acestuia, și mai puțin pe constrângerea lui, însărcinând în acest scop părinții, rudele sau instituțiile specializate cu îndrumarea, sprijinul și educarea tânărului delincvent.

Astfel, un rol deosebit de important în individualizarea pedepselor aplicabile minorilor și a urmăririi modului de executare a acestora este *Serviciul de probațiune*.

Înființate inițial ca servicii de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate², au fost redefinite ca *servicii de probațiune* prin Legea nr. 123/2006 privind statutul personalului din serviciile de probațiune, moment în care au început să-și facă simțită și prezența. Scopul acestora este de a permite creșterea gradului de siguranță publică prin informarea și consilierea victimelor infracțiunilor, promovarea alternativelor la detenție, prevenirea infraționalității, reducerea riscului de recidivă dar și reintegrarea în comunitate a persoanelor care au încălcat legea penală.

În ceea ce privește activitatea personalului serviciului de probațiune în cadrul regimului sancționator aplicabil minorilor aceasta constituie un sprijin pentru judecători și procurori, cu un rol important în procesul de individualizare a pedepsei, de executare a sancțiunilor neprivative de libertate, de asistare și consiliere a victimelor unor infracțiuni.

Astfel, în sensul alegerii celei mai eficiente și adecvate sancțiuni față de infractorul minor, Codul penal stipulează în mod expres în art.116 necesitatea întocmirii de către serviciul de probațiune a unui *referat de evaluare*. Acesta va avea un caracter consultativ și de orientare, va fi întocmit de către consilierul de probațiune competent și va cuprinde informații cu privire la comportamentul minorului, nivelul lui de instruire, precum și perspectivele pe care le are de a se reintegra în societate³. De asemenea, instanța poate solicita serviciului de probațiune propuneri motivate cu privire la natura și durata programelor de reintegrare socială pe care minorul infractor ar trebui să le urmeze, dar și a altor obligații care ar trebui impuse în acest sens.

² Ordonanța Guvernului nr.92/2000 privind organizarea și funcționarea serviciilor de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate, aprobată prin Legea nr. 129/2002

³ Antoniu G. (coordonator), Explicații preliminare ale noului Cod penal, vol.II, Editura Universul Juridic, București, 2011, p.339

În cadrul sancțiunilor penale destinate minorilor infractori s-a dat prioritate măsurilor educative deoarece, prin acțiunea și finalitatea lor, apar ca fiind mai potrivite pentru a pune pe linia unei normale și eficiente dezvoltări umane și sociale pe minorii care, prin săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală, au dovedit că se găsesc în afara acestor linii.

În stabilirea categoriei de sancțiuni aplicate minorului infractor instanța de judecată trebuie să țină seama de gradul de pericol social al faptei săvârșite, starea fizică și dezvoltarea intelectuală a minorului, comportarea acestuia dar și condițiile în care a evoluat și orice alte elemente de natură să caracterizeze persoana minorului.

1.3. Rezumat

În consecință, vârsta minimă de la care intervine posibilitatea tragerii la răspundere penală este cea de 14 ani când, deși capacitatea psihofizică a minorului este încă insuficient dezvoltată, există unele situații în care el poate să conștientizeze natura faptelor sale și să reacționeze în mod liber. Astfel, deși vorbim despre o „prezumție de lipsă a capacității minorului de a răspunde penal”⁴ pentru perioada cuprinsă între 14 și 16 ani, aceasta poate fi răsturnată dacă se poate demonstra că fapta a fost săvârșită cu discernământ.

În cazul minorului care a împlinit vârsta de 16 ani acesta va răspunde penal. Totuși, chiar dacă se prezumă că un astfel de făptuitor a putut să-și dea seama de gravitatea și urmările socialmente periculoase ale faptei sale, el este supus unui regim sancționator diferit de cel al unui infractor adult deoarece se consideră că experiența redusă și lipsa de maturitate pot influența comportarea sa.

Minorilor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală și nu răspund penal, nu li se pot aplica sancțiuni penale.

Răspunderea penală a minorilor se determină în raport cu vârsta acestuia la data săvârșirii faptei prevăzute de legea penală. Constatăm deci că vârsta și discernământul reprezintă criteriile care delimitează diferitele categorii de minori infractori.

- *măsuri educative neprivative de libertate*: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână și asistarea zilnică;
- *măsuri educative privative de libertate*: internarea într-un centru educativ și internarea într-un centru de detenție.

⁴ Antoniu G. (coordonator), Explicații preliminare ale noului Cod penal, vol.II, Editura Universul Juridic, București, 2011, p.331

1.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Minorilor infractori li se pot aplica următoarele sancțiuni:

- a. Libertatea supravegheată;
- b. Interzicerea unor drepturi;
- c. Internarea medicală.

2. Internarea într-un centru de reeducare se ia pe o durată:

- a. De doi ani;
- b. De cel puțin un an;
- c. Nedeterminată.

1.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

10.6. Temă de control

Dezvoltați una dintre măsurile educative aplicabile minorilor infractori.

Capitolul 11.

RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI FIZICE ȘI A PERSOANEI JURIDICE

11.1. Introducere

În cadrul acestui capitol este prezentată *răspunderea penală ca instituție fundamentală a dreptului penal*.

Obiective:

- *Aprofundarea și însușirea reglementărilor legii penale cu privire la răspunderea penală ca formă a răspunderii juridice.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

11.2. Conținut

Răspunderea penală - ca instituție fundamentală a dreptului penal

Considerații generale privind răspunderea penală

În activitatea de apărare împotriva săvârșirii infracțiunilor prin aplicarea de sancțiuni apare un raport social special între cei care duc lupta (organele specializate ale statului) și cei împotriva cărora se duce lupta (infractorii). Acest raport special este reglementat de normele dreptului penal indicând, în mod obligatoriu, când și ce au de făcut părțile participante, ce drepturi și ce obligații au, în ce mod și cu ce mijloace trebuie dusă această luptă.

Astfel, are loc constituirea cadrului de realizare a constrângerii de stat, prin aplicarea sancțiunilor juridice, celor ce au comis infracțiuni, în scopul asigurării raporturilor sociale și al

îndrumării membrilor societății în spiritul respectării ordinii de drept, activitate care este tocmai răspunderea penală.

Răspunderea penală, în sens larg, este definită ca fiind obligația unei persoane care a săvârșit o infracțiune de a suporta o sancțiune, dar și dreptul care revine statului, prin instanța de judecată, de a aplica o pedeapsă. Deci, noțiunea de răspundere penală echivalează cu dreptul de a aplica o pedeapsă și obligația de a suporta o asemenea pedeapsă.

Principiile răspunderii penale

Principiile răspunderii penale sunt acele idei sau reguli diriguitoare care fixează cadrul juridic al răspunderii penale cuprinse în normele penale care reglementează această instituție. Deoarece în doctrină nu există o unanimitate cu privire la principiile răspunderii penale, ne vom opri la o enumerare succintă a acestor principii:

- a) infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale – principiu prevăzut în art. 15 alin. (2) Cod penal;
- b) personalitatea răspunderii penale – nu poate fi subiect al răspunderii penale decât cel care a participat la săvârșirea infracțiunii;
- c) unicitatea răspunderii penale – săvârșirea infracțiunii atrage o singură dată aplicarea acțiunii penale;
- d) celeritatea răspunderii penale – promptitudinea descoperirii infracțiunilor și trimiterii în judecată a infractorilor;
- e) prescriptibilitatea răspunderii penale – răspunderea penală poate fi înlăturată în urma trecerii unui interval de timp;
- f) individualizarea răspunderii penale – la stabilirea răspunderii penale trebuie să se țină seama de gravitatea faptei și persoana făptuitorului;
- g) inevitabilitatea răspunderii penale – este inevitabilă răspunderea penală când s-a stabilit vinovăția infractorului. Caracterul inevitabil al răspunderii penale, în cazul săvârșirii de infracțiuni, nu trebuie înțeles ca fiind rigid, absolut, întrucât este posibil, prin voința legiuitorului, în anumite situații, stări, împrejurări, să fie înlăturată răspunderea penală pentru fapta săvârșită, apreciindu-se că nu mai este necesară tragerea la răspundere penală a infractorului.

11.3. Rezumat

Răspunderea penală, în sens larg, este definită ca fiind obligația unei persoane care a săvârșit o infracțiune de a suporta o sancțiune, dar și dreptul care revine statului, prin instanța de judecată, de a aplica o pedeapsă. Deci, noțiunea de răspundere penală echivalează cu dreptul de a aplica o pedeapsă și obligația de a suporta o asemenea pedeapsă.

11.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 12.

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ

12.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *noțiunea și necesitatea cauzelor care înlătură răspunderea penală, categoriile cauzelor care înlătură răspunderea penală.*

Obiective:

- *Aprofundarea și însușirea reglementărilor legii penale cu privire la anumite situații stări sau împrejurări posterioare săvârșirii infracțiunii care conduc la concluzia că tragerea la răspundere penală a infractorului nu mai este utilă sau nu mai poate avea loc.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

12.2. Conținut

Noțiunea și necesitatea cauzelor care înlătură răspunderea penală

Noțiunea cauzelor care înlătură răspunderea penală

Când instanța de judecată a constatat violarea legii penale și a dispus aplicarea sancțiunii corespunzătoare, va trebui ca hotărârea de condamnare să fie pusă în executare. Aceasta reprezintă o evoluție obișnuită a activității de tragere la răspundere penală care nu trebuie privită unilateral deoarece, în anumite condiții social-umane, pot apărea unele situații, stări sau împrejurări, expres prevăzute de lege, care au drept urmare înlăturarea răspunderii penale.

Prin urmare, *cauzele care înlătură răspunderea penală* constau în anumite situații, stări sau împrejurări, posterioare săvârșirii infracțiunii care, în interesul societății și în baza condițiilor prevăzute de lege, determină inutilitatea sau inoportunitatea tragerii la răspundere penală a făptuitorului.

Deci, inevitabilitatea răspunderii penale operează totdeauna când s-a săvârșit o infracțiune, afară de cazurile când răspunderea penală este înlăturată prin voința expresă a legiuitorului.

Necesitatea cauzelor care înlătură răspunderea penală

Înlăturarea răspunderii penale, după cum rezultă din cele arătate în doctrină, nu este un act arbitrar, deoarece necesitatea ei este determinată de anumite situații, stări sau împrejurări posterioare săvârșirii infracțiunii care conduc la concluzia că tragerea la răspundere penală a infractorului nu mai este utilă sau nu mai poate avea loc datorită:

- a) trecerii unui anumit timp de la săvârșirea infracțiunii și până la tragerea la răspundere penală a infractorului;
- b) producerii unor schimbări social-politice care au dus la concluzia să nu se mai considere necesară tragerea la răspundere penală pentru anumite infracțiuni;
- c) existența anumitor împrejurări care au determinat pe cel vătămat să nu mai depună plângere prealabilă sau dacă a depus-o să o retragă ori să se împace când legea permite aceasta.

Cauzele care înlătură răspunderea penală sunt:

- a. – amnistia (art. 152 C.pen.);
- b. – prescripția răspunderii penale;
- c. – lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia;
- d. – împăcarea părților.

Ele se deosebesc, prin conținutul și efectele lor, de cauzele justificative și de cele de neimputabilitate, dar și de cauzele care înlătură pedeapsa.

Amnistia

Amnistia reprezintă actul de clemență acordat de către Parlamentul României prin lege organică, în temeiul unor considerente social-politice și de politică penală, prin care se înlătură răspunderea penală, executarea pedepsei precum și alte consecințe ale condamnării, pentru infracțiuni săvârșite până la apariția legii de amnistie.

Amnistia are o dublă natură juridică și anume: de drept constituțional și de drept penal.

Această instituție juridică nu poate fi asemănată cu dezincriminarea deoarece, prima înlătură răspunderea penală și executarea pedepsei, spre deosebire de cea din urmă care înlătură norma juridică incriminătoare.

În literatura de specialitate clasificarea amnistiei s-a făcut în funcție de:

- a) întinderea efectelor – amnistia poate fi generală sau specială;
- b) condițiile de acordare – amnistia poate fi necondiționată sau condiționată;
- c) momentul adoptării actului de amnistie – se face distincție între amnistie înainte de condamnare sau amnistie după condamnare.

În ce privește obiectul amnistiei, aceasta se referă la infracțiunile săvârșite înainte de data intrării sale în vigoare. Infracțiunile săvârșite în ziua apariției legii de amnistie ori cele săvârșite ulterior nu cad sub incidența legii.

Efectele amnistiei îmbracă două modalități și anume:

- a) amnistia intervenită înainte de condamnare atrage înlăturarea răspunderii penale;
- b) amnistia intervenită după condamnarea definitivă înlătură răspunderea penală și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării. Amenda încasată anterior amnistiei nu se restituie.

Potrivit art. 152 alin. (2) din Codul penal, amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate (despăgubiri civile, cheltuieli de judecată).

Prescripția răspunderii penale

Codul penal reglementează prescripția sub două forme și anume, prin art. 153 reglementează prescripția răspunderii penale, iar prin art. 161 reglementează prescripția executării pedepsei, ambele forme alcătuind prescripția penală.

Prescripția răspunderii penale reprezintă stingerea dreptului statului de a trage la răspundere penală pe cel care a săvârșit o infracțiune precum și a obligației celui vinovat de a

suporta consecințele faptei comise după trecerea unui interval de timp, însoțită de anumite condiții, de la săvârșirea infracțiunii.

Termenele de prescripție a răspunderii penale, prevăzute în art. 154 C.pen., sunt variabile putând să se situeze între 15 ani și 3 ani, în funcție de natura și durata pedepsei prevăzute de lege pentru fiecare categorie de infracțiune. Ele curg de la data săvârșirii infracțiunii sau, după caz, de la data epuizării infracțiunii.

Efectul prescripției răspunderii penale este acela că înlătură răspunderea penală fiind exclusă aplicarea sancțiunii în momentul când termenul prescripției s-a împlinit.

În sistemul legislației noastre penale, prescripția răspunderii penale operează cu privire la marea majoritate a infracțiunilor, excepție făcând infracțiunile de genocid, cele contra umanității și de război, precum și cele prevăzute în art. 188 și 189 C.pen. ori infracțiunile intenționate urmate de moartea victimei..

Art. 155 C.pen. reglementează situațiile de întrerupere a cursului termenului prescripției răspunderii penale și respectiv instituie prescripția specială potrivit căreia se înlătură răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni dacă termenul de prescripție prevăzut de lege este depășit cu încă jumătate.

În ceea ce privește suspendarea cursului prescripției penale (art. 156 C.pen.) aceasta operează pe timpul cât o dispoziție legală sau o împrejurare de neprevăzut sau de neînlăturat împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal.

Dacă prescripția răspunderii penale a fost suspendată, aceasta își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

Dacă intervin mai multe suspendări, durata fiecărei suspendări nu va intra în calculul termenului de prescripție, pe când intervalele dintre suspendări vor fi socotite în durata acesteia.

Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia

Plângerea prealabilă reprezintă manifestarea de voință a persoanei vătămate care aduce la cunoștință organului de urmărire penală săvârșirea infracțiunii de către făptuitor și cere urmărirea și judecarea acelei infracțiuni, în urma căreia, când este cazul, organul judiciar competent declanșează procesul penal și pune în mișcare acțiunea penală.

Condițiile în care tragerea la răspunderea penală depinde de existența unei plângeri prealabile sunt:

- a) să existe o infracțiune pentru care legea penală să prevadă în mod expres că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă;
- b) plângerea prealabilă să fie făcută de persoana vătămată, cu excepția cazurilor prevăzute de lege;
- c) plângerea prealabilă să aibă conținutul prevăzut de lege;
- d) plângerea prealabilă să fie adresată și introdusă la organul competent în termenul prevăzut de lege.

Lipsa plângerii prealabile (art. 157 C.pen.) sau nerespectarea condițiilor de depunere a acesteia poate duce, în cazurile expres prevăzute de lege, la înlăturarea răspunderii penale.

Retragerea plângerii prealabile (art. 158 C.pen.) înainte de soluționarea cauzei printr-o hotărâre definitivă dacă este făcută în mod expres, total și necondiționat determină înlăturarea răspunderii penale.

Împăcarea părților

În doctrină s-a arătat că împăcarea părților reprezintă înțelegerea intervenită între persoana vătămată și infractor de a pune capăt conflictului născut între ei ca urmare a săvârșirii infracțiunii, înțelegere care, în anumite cazuri prevăzute de lege, înlătură răspunderea penală a infractorului și consecințele civile ale faptei.

Pentru ca împăcarea părților (art. 159 C.pen.) să înlătore răspunderea penală trebuie îndeplinite cumulativ anumite condiții:

- a. – legea penală trebuie să prevadă în mod expres că împăcarea părților înlătură răspunderea penală;
- b. – între persoana vătămată și făptuitor să intervină împăcarea potrivit condițiilor legale;
- c. – împăcarea trebuie să aibă loc numai între cei care potrivit legii, își pot manifesta voința de a pune capăt conflictului de drept penal;
- d. – împăcarea trebuie să fie totală, necondiționată și definitivă;
- e. – împăcarea să intervină până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

12.3. Rezumat

Cauzele care înlătură răspunderea penală constau în anumite situații, stări sau împrejurări, posterioare săvârșirii infracțiunii care, în interesul societății și în baza condițiilor

prevăzute de lege, determină inutilitatea sau inoportunitatea tragerii la răspundere penală a făptuitorului.

Deci, inevitabilitatea răspunderii penale operează totdeauna când s-a săvârșit o infracțiune, afară de cazurile când răspunderea penală este înlăturată prin voința expresă a legiuitorului.

12.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Amnistia care intervine după condamnare înlătură:
 - a. executarea pedepselor principale și complementare;
 - b. măsurile de siguranță;
 - c. măsurile educative.

2. Amnistia:
 - a. poate înlătura caracterul penal al faptei;
 - b. nu înlătură răspunderea penală;
 - c. nu înlătură executarea măsurilor educative.

12.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 13.

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI

13.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *instituirea de către legiuitor a cauzelor care înlătură sau modifică executarea pedepsei și anume: amnistia intervenită după condamnarea făptuitorului, grațierea și prescripția executării pedepsei.*

Obiective:

- *Analizarea situațiilor ce se pot ivi în realitatea socială în urma cărora puterea de stat poate modifica sau înlătura prin acte de clemență executarea pedepsei.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

13.2. Conținut

Prin executarea pedepsei, funcția de apărare socială îndeplinită de dreptul penal capătă eficiență deplină. De aceea o pedeapsă legal aplicată trebuie să fie executată.

După cum s-a subliniat îndoctrin, realitatea socială oferă situații în care pedepsele aplicate nu pot fi executate fie pentru că cel condamnat a reușit să se sustragă și nu a putut fi prins o perioadă îndelungată, fie pentru că puterea de stat apreciază că nu mai este necesară executarea pedepsei, iertând pe condamnat de executarea ei.

Datorită acestor situații ce se pot ivi în realitatea socială, legiuitorul a instituit trei cauze care înlătură sau modifică executarea pedepsei, cauze prevăzute de art. 119 – art. 121 din Codul penal în vigoare.

Amnistia intervenită după condamnare

Potrivit art. 152 C.pen., amnistia înlătură răspunderea penală pentru fapta săvârșită. Dacă intervine după condamnare, ea înlătură și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării. Amenda încasată anterior amnistiei nu se restituie.

Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și nici asupra drepturilor persoanei vătămate.

Amnistia privește infracțiunile săvârșite înainte de data intrării în vigoare a acestui act de clemență acordat de legea organică. Amnistia intervenită după condamnare când aceasta este definitivă, înlătură nu numai răspunderea penală dar și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării.

Astfel, va înlătura executarea pedepsei principale, executarea pedepselor complementare, celelalte consecințe ale condamnării (decăderi, interdicții, incapacități rezultate din condamnare) și starea de recidivă.

Amnistia nu are efecte asupra despăgubirilor civile sau a cheltuielilor judiciare.

Grațierea

Grațierea reprezintă măsura de clemență care constă în înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei aplicată de instanță ori de comutare a acesteia în una mai ușoară (art. 160 C.pen.).

Grațierea are ca obiect pedepse aplicate și neexecutate pentru infracțiuni săvârșite până la data intrării în vigoare a actului de grațiere. Pedepsele pronunțate pentru infracțiunile comise în ziua adoptării actului de clemență nu vor fi grațiate.

Grațierea are un caracter obligatoriu, beneficiul ei neputând fi refuzat de cel căruia i se acordă, indiferent dacă grațierea a fost dată la cerere sau din oficiu.

Formele grațierii se stabilesc în raport cu diferite criterii:

- a) în raport cu persoanele beneficiare aceasta poate fi: individuală sau colectivă;
- b) după condițiile de acordare grațierea poate fi: necondiționată sau condiționată;
- c) după întinderea efectelor sale grațierea poate fi: totală, parțială sau comutară.

Efectele grațierii – înlătură executarea pedepsei principale, dar nu înlătură condamnarea și consecințele condamnării, și ca urmare, o pedeapsă grațiată are aceleași efecte ca o pedeapsă executată.

După cum rezultă din conținutul art. 160 alin. (4) C.pen., grațierea nu are efecte și asupra pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere, dacă nu se dispune diferit prin actul de grațiere.

Potrivit art. 160 alin. (2) C.pen. grațierea nu are efecte asupra pedepselor complementare și nici asupra măsurilor educative neprivative de libertate, afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere. Codul penal în vigoare, prin art. 160 alin. (3), prevede că sunt excluse efectele grațierii asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate.

Prescripția executării pedepsei

Se poate întâmpla, uneori, ca după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și după trecerea unui îndelung interval de timp, să nu se poată trece la executarea pedepsei datorită unor situații neprevăzute (de exemplu, condamnatul este dispărut, condamnatul este fugit în străinătate, condamnatul nu este găsit datorită faptului că se sustrage de la executarea pedepsei, precum și alte împrejurări).

Astfel, după trecerea unui anumit interval de timp, societatea uită fapta și făptuitorul, cât și urmările faptei penale, situație care înlătură necesitatea executării pedepsei.

Având în vedere că prin înlăturarea executării pedepsei nu se mai realizează scopul legii penale, s-a instituit prescripția executării pedepsei.

Pornind de la aceste considerente, în doctrină s-a definit prescripția executării pedepsei ca fiind o cauză de înlăturare a forței executive a unei hotărâri definitive de condamnare prin trecerea unui anumit interval de timp, prevăzut de lege, fără ca ea să fie executată.

Potrivit art. 161 alin. (1) C.pen. prescripția înlătură executarea pedepsei principale.

Înlăturarea pedepsei principale are loc indiferent de infracțiunea pentru care s-a pronunțat pedeapsa ori natura sau durata pedepsei principale. De la această regulă sunt exceptate pedepsele principale pronunțate pentru infracțiuni de genocid, contra umanității și de război, indiferent de data la care au fost comise, precum și cele prevăzute la art. 188 și 189 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei.

În art. 162 C.pen. termenele de prescripție a executării pedepsei sunt stipulate în mod expres și diferențiat în funcție de tipul și mărimea pedepsei aplicate.

Potrivit aceleiași norme juridice penale, pedepsele complementare aplicate persoanei fizice și măsurile de siguranță nu se prescriu.

Când pe durata curgerii termenului de prescripție, apar anumite situații prevăzute de lege, curgerea termenului este întrerupt. În acest sens, art. 163 din Codul penal în vigoare prevede cauzele întreruperi cursului prescripției executării pedepsei.

Cursul termenului prescripției executării pedepsei este suspendat în cazurile și în condițiile prevăzute în Codul de procedură penală. Prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare (art. 164 alin. (2) C.pen.).

13.3. Rezumat

Realitatea socială oferă situații în care pedepsele aplicate nu pot fi executate fie pentru că cel condamnat a reușit să se sustragă și nu a putut fi prins o perioadă îndelungată, fie pentru că puterea de stat apreciază că nu mai este necesară executarea pedepsei, iertând pe condamnat de executarea ei.

Datorită acestor situații ce se pot ivi în realitatea socială, legiuitorul a instituit trei cauze care înlătură sau modifică executarea pedepsei, amnistia intervenită după condamnare, grațierea, prescripția executării pedepsei.

13.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Grațierea ca act de clemență se acordă de:

- a. Guvern;
- b. Președintele României;
- c. Ministrul Justiției.

2. Grațierea este o cauză care poate:

- a. Înlătura răspunderea penală;
- b. Înlătura, în tot sau în parte, executarea pedepsei;
- c. Înlătura consecințele condamnării.

13.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

Capitolul 14.

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ DECĂDERILE, INTERDICȚIILE, PRECUM ȘI INCAPACITĂȚILE REZULTATE DIN CONDAMNARE

14.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate *reabilitarea, mijloc legal de stingere a decăderilor incapacităților și interdicțiilor, prin care foștii condamnați se integrează pe plan juridic în societate.*

Obiective:

- *Analizarea consecințelor legale ale condamnării, respectiv, decăderile, interdicțiile și incapacitățile care subzistă și după executarea pedepsei.*

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

14.2. Conținut

Reabilitarea și formele sale

Decăderile, interdicțiile și incapacitățile care sunt consecințe legale ale condamnării se prelungesc în timp și după executarea pedepsei situație care restrânge capacitatea juridică a celor condamnați.

Pentru a înlătura aceste consecințe s-a instituit un mijloc legal de stingere a lor prin reabilitare.

Astfel, în doctrină, s-a evidențiat faptul că reabilitarea nu constituie un act de indulgență al autorității de stat față de fostul condamnat ci un drept al său, acela că, de îndată ce el prin purtarea sa dovedește, în mod indubitabil, că nu mai inspiră nicio temere, că, dimpotrivă, el

poate fi folositor semenilor săi, societatea este datoare să-i recunoască, într-un mod solemn, dreptul de a face parte din ea și de a exercita toate drepturile sale civile și politice.

Deci, *reabilitarea* este instituția juridică prin care efectele unei condamnări ce constau din decăderi, interdicții și incapacități, încetează pentru viitor, pentru fostul condamnat care, o perioadă de timp, a dovedit prin întreaga comportare că s-a îndreptat și că este posibilă reintegrarea sa socială deplină.

Codul penal reglementează în art. 165-171 reabilitarea cu efectele și termenele sale și face distincția între reabilitarea de drept și reabilitarea judecătorească.

Reabilitarea de drept

Reabilitarea de drept se dobândește în mod automat, în baza legii, și este reglementată în mod diferit, după cum interesează o persoană fizică sau o persoană juridică. Astfel:

- a) reabilitarea de drept a persoanei fizice se poate obține în cazul în care aceasta a fost condamnată la pedeapsa amenzii sau la pedeapsa închisorii care nu depășește 2 ani sau la pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere și în decurs de 3 ani nu a mai săvârșit nicio infracțiune (art. 165 alin. 1 din Codul penal în vigoare);
- b) reabilitarea de drept a persoanei juridice se poate obține dacă, în decurs de 3 ani de la data la care pedeapsa amenzii sau, după caz, pedeapsa complementară a fost executată sau considerată ca executată și aceasta nu a mai săvârșit nicio altă infracțiune (art. 150 C.pen.).

Ceea ce caracterizează reabilitarea de drept este dobândirea ei, în baza legii, fără a fi nevoie de o constatare judiciară în acest sens.

Din conținutul art. 165 C.pen. rezultă că pentru a opera reabilitarea de drept, în general, este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții:

- a) să existe o condamnare la amendă sau la pedeapsa închisorii care nu depășește un an pentru persoana fizică și o condamnare la amendă sau la o pedeapsă complementară pentru persoana juridică;
- b) să treacă un termen de 3 ani de la data executării pedepsei atât pentru persoana fizică cât și pentru persoana juridică;
- c) persoana condamnată să nu fi săvârșit o altă infracțiune în termen de 3 ani de la data executării pedepsei.

Reabilitarea judecătorească

Reabilitarea judecătorească reprezintă, de fapt, forma obișnuită de reabilitare și poate fi obținută numai prin intervenția instanțelor judecătorești. În acest caz, pe lângă îndeplinirea condițiilor de reabilitare cerute de lege se cere și constatarea judecătorească a acestora și respectiv pronunțarea reabilitării prin hotărâre judecătorească. Această formă de reabilitare poate fi acordată în toate cazurile în care nu operează reabilitarea de drept.

Reabilitarea judecătorească este reglementată de art. 166 C.pen.

Plecând de la aceste reglementări, în doctrină s-a stabilit că reabilitarea judecătorească se acordă la împlinirea anumitor condiții privitoare la condamnare, la termenul de reabilitare și la conduita condamnatului.

a) Condițiile privitoare la condamnare se referă la faptul că reabilitarea judecătorească se obține atunci când pedeapsa cu închisoarea este mai mare de 2 ani și care nu se încadrează în cazurile speciale de reabilitare de drept.

b) Condițiile privitoare la termenul de reabilitare se referă la faptul că, spre deosebire de reabilitarea de drept unde este cerut un singur termen de 3 ani, pentru reabilitarea judecătorească sunt prevăzute, de art. 166 C.pen., mai multe termene în funcție de mărimea condamnării. Art. 167 C.pen. prevede regulile după care se calculează termenele de reabilitare.

c) Condițiile privitoare la conduita condamnatului se referă la faptul că, potrivit art. 168 C.pen., acesta nu a suferit o nouă condamnare în timpul termenului de reabilitare judecătorească, a achitat cheltuielile de judecată și despăgubirile civile la care a fost obligat – sau, dacă nu, aceasta nu s-a realizat din cauze care nu i se pot imputa.

Dacă instanța constată că nu sunt îndeplinite aceste condiții, respinge cererea de reabilitare și potrivit art. 170 C.pen., nu se poate face o nouă cerere decât după un termen de un an.

Reabilitarea judecătorească va fi anulată când după acordarea ei s-a descoperit că cel reabilitat mai suferise o altă condamnare, care dacă ar fi fost cunoscută, ducea la respingerea cererii de reabilitare (art. 171 C.pen.).

Efectele reabilitării

Reabilitarea de drept sau judecătorească, potrivit art. 169 C.pen., face să înceteze decăderile, interdicțiile, precum și incapacitățile care rezultă din condamnare.

Reabilitarea nu are ca urmare obligația de reintegrare în funcția din care infractorul a fost scos în urma condamnării ori de redare a gradului militar pierdut.

De asemenea, reabilitarea nu are efecte asupra măsurilor de siguranță.

14.3. Rezumat

Reabilitarea este instituția juridică prin care efectele unei condamnări ce constau din decăderi, interdicții și incapacități, încetează pentru viitor, pentru fostul condamnat care, o perioadă de timp, a dovedit prin întreaga comportare că s-a îndreptat și că este posibilă reintegrarea sa socială deplină.

14.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Pentru a interveni reabilitarea de drept este necesar ca în termenul de trei ani de la executarea pedepsei ori stingerea executării acesteia cel condamnat:
 - a. Să nu fie condamnat pentru o infracțiune intenționată;
 - b. Să nu mai săvârșească o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de trei ani;
 - c. Să nu mai săvârșească nici o infracțiune.
2. Reabilitarea judecătorească:
 - a) Se acordă numai pentru condamnări la pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani;
 - b) Se poate acorda pentru orice condamnare;
 - c) Nu produce efecte ca reabilitarea de drept.

14.5. Bibliografie recomandată

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022

BIBLIOGRAFIE

A. Legislație

Constituția României din 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003

Codul Penal al României din 17/07/2009, (Legea nr. 286/2009 publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009, în vigoare de la 1 februarie 2014) cu modificările și completările ulterioare

Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 757/2012

B. Doctrină și jurisprudență

MITRACHE Constantin, MITRACHE Cristian, - Drept. Penal. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2023

ANTONIU George, TOADER Tudorel – coordonatori – Explicațiile noului Cod penal, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

PASCU Ilie, UZLĂU Andreea Simona, MUSCALU Gheorghe - Drept penal. Partea generală, Ediția a 4-a, Editura Hamangiu, București, 2016

UDROIU Mihail, Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile, Ediția 6, Editura C.H. Beck, București, 2019

HOTCĂ Mihai Adrian - Manual de drept penal. Partea generală, Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2022

LEFTERACHE Lavinia Valeria – Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, Editura Hamangiu, București, 2022